

ETAPA OPERAȚIONALĂ 8
STRATEGIA PROGRAMULUI DE ȚĂRĂ
Programul Granturi Mici
Republica Moldova,
2025-2028

Conținutul

1.	INTRODUCERE.....	3
2.	REZUMATUL PROGRAMULUI DE ȚĂRĂ: Principalele rezultate și realizări.....	4
3.	PRIORITĂȚI DE ȚĂRĂ ȘI ALINIERARE STRATEGICĂ.....	4
	3.1 Alinierea la prioritățile naționale	4
	3.2 Lacune și oportunități.....	6
	3.3 Prioritățile strategice ale OP8 ale Programului de țară SGP.....	10
4.	PEISAJE TERESTRE/PEISAJE MARINE PRIORITARARE ȘI INITIATIVE STRATEGICE.....	13
	4.1 Acordarea de granturi în cadrul peisajului terestru/peisajelor marine prioritare	13
	4.2 Platforme de dialog OSC-guvern-sector privat	16
	4.3 Promovarea incluziunii sociale, inclusiv egalitatea de gen și abilitarea femeilor	17
	4.4 Managementul cunoștințelor	19
5.	PLAN DE COMUNICARE.....	20
6.	PLAN DE MOBILIZARE ȘI PARTENERIAT DE RESURSE	21
7.	OPORTUNITĂȚI DE PARTENERIAT	22
8.	PLAN DE MANAGEMENT AL RISCURILOR	23
9.	PLAN DE MONITORIZARE SI EVALUARE.....	24
	9.1 Monitorizarea abordărilor la nivel de proiect și de țară.....	24
	9.2 Cadrul de rezultate CPS.....	27
10.	AVIZAREA COMITETULUI NAȚIONAL DE CONDUCERE	33
	ANEXE.....	34
	Materiale de suport pentru tipologia peisajului terestru din Republicii Moldova pentru intervenții în OP8... 34	
	Detalii de suport pentru parteneriate de cofinanțare la nivel de țară	39
	Acțiuni eligibile în Strategia Programului de Țară ale GEF pentru Moldova în următorii 4 ani	41
	Acțiuni neeligibile în Strategia Programului de Țară ale GEF pentru Moldova în următorii 4 ani	45
	Potențialul de co-finanțare pentru GEF SGP OP8	46

Resurse financiare - Programul de Țară al OP8 GEF SGP (estimat în USD)¹

Totalul granturilor SGP până în prezent de la data începerii programului de țară (2012)	USD 2,840,000
OP8 GEF SGP Fonduri Core	USD 456,818
OP8 GEF SGP Fonduri STAR	USD 533,747
Alte fonduri (asigurate)	USD
Alte fonduri (preconizate/de mobilizat)	USD 1,000,000, co-finanțare

1. INTRODUCERE

Cea de-a opta Etapă Operațională (Operational Phase - OP8) a Programului de Granturi Mici (Small Grants Programme - SGP) a Facilității Globale de Mediu (Global Environment Facility - GEF), este fundamentată pe 30 de ani de experiență de succes în abilitarea organizațiilor locale ale societății civile (OSC) și organizațiilor comunitare (CBO) în conceperea și conducerea inițiativelor comunitare care au îmbunătățit bunăstarea populației la nivel de gospodării, au crescut gradul de conștientizare și reziliență cu privire la amenințările de mediu și au generat beneficii globale de mediu. Odată cu intensificarea presiunilor de dezvoltare economică în multe părți ale lumii în curs de dezvoltare și a inegalităților în creștere asociate, comunitățile locale, în special grupurile vulnerabile și dezavantajate, devin din ce în ce mai marginalizate, incapabile să facă față amenințărilor asociate cu degradarea ecosistemului, pierderea biodiversității și schimbările climatice. Lecțiile învățate și experiența acumulată în fazele operaționale anterioare ale SGP au demonstrat că abordările integrate ale peisajelor terestre-marine sunt eficiente în mobilizarea colaborării mai multor părți interesate, în conectarea OSC-urilor/OC-urilor locale cu parteneri, pentru a obține rezultate de mediu și de bunăstare care se susțin reciproc la scară extinsă.

Obiectivele SGP OP8 sunt de a implica OSC/OCB locale în abordări peisaj terestru -peisaj marin din întreaga lume, oferindu-le acces la cunoștințe și informații, capacitându-le prin învățare prin practică, dezvoltarea abilităților și oferind asistență tehnică și support financiar în formă de grant pentru intervenții care sporesc bunăstarea și condițiile socio-economice, în timp ce generează beneficii globale de mediu.

Obiectivele OP8 reflectă caracteristicile cheie ale Programului de granturi mici GEF 2.0, inclusiv noi abordări de sprijinire a tinerilor, femeilor și popoarelor indigene, conectându-se cu mecanisme complementare, cum ar fi Inițiativa de microfinanțare și Programul OSC Challenge, cooperarea cu alte agenții GEF și promovarea oportunități cu strategiile GEF, inclusiv livrarea Programelor Integrate GEF-8. În plus, OP8 va facilita oportunitățile de inovare și extindere, va cataliza alianțe cu mai multe părți interesate pentru a testa noi abordări prin intermediul OSC-urilor și va valorifica platformele sale de dialog pentru un impact mai mare. OP8 se va alinia și va contribui la Planul strategic al PNUD (2023-2027).

¹ Nivelul resurselor Programului de Țară SGP EO8 este un total estimat de: (a) alocarea de bază a grantului GEF8; (b) resurse STAR aprobate; precum și (c) alte surse de partajare a costurilor și de cofinanțare (la nivel de țară, regional și/sau global). Se așteaptă ca țările cu solduri rămase din EO7 care nu au fost canalizate să utilizeze aceste solduri în conformitate cu abordarea strategică EO8, pentru a fi coerente în ceea ce privește programarea Programul de Țară și rezultatele așteptate.

Strategia Programului de Țară (Country Programme Strategy - CPS) al SGP GEF, pentru etapa operațională 8 (2025-2028) în Republica Moldova, a fost elaborată de un grup de experți (dr. Viorel Miron, dr. Iurie Bejan, dr. Petru Bacal, Cătălina Cobzac, Marina Miron), cooptați de Asociația de Dezvoltare a Turismului în Moldova (în perioada iulie - septembrie 2024).

2. REZUMATUL PROGRAMULUI DE ȚĂRĂ: Principalele rezultate și realizări

În perioada 2020-2024, Programul de Granturi Mici al Facilității Globale de Mediu a implementat cea de a 7-a etapă operațională, oferind granturi ONG-urilor pentru implementarea a 22 proiecte în următoarele domenii strategice stipulate de Strategia de Țară OP7: **Deșeuri, plastic** (8 proiecte, planificat granturi 362.084,00 USD, realizat granturi 339.845,10 USD, co-finanțare cca.57% sau 444.973,02 USD), **Biodiversitate** (7 proiecte în curs de implementare, planificat grant 264.079 USD), **Energie** (4 proiecte, planificat grant 182.757 USD, realizat grant 156.490,60 USD, co-finanțare cca.58% sau 213.699,12 USD), **Dezvoltare și implicare locală** (3 proiecte, planificat grant 127.988 USD, realizat grant 126.467,92 USD, co-finanțare cca.69% sau 285.921,24 USD). Proiectele au fost implementate relativ echilibrat în toate regiunile țării.

Astfel, **SGP GEF a planificat și acordat 936.908,00 USD sub formă de granturi pentru asociații obștești**. La rândul lor, **ONG-urile au reușit să atragă o sumă de 944.593,38 USD în formă de co-finanțare (59,27%) din surse proprii (424.090,90 USD) și atrase de la alți donatori (520.502,48 USD)**, dar și angajamente substanțiale în natură.

Proiectele au contribuit la atingerea indicatorilor stipulați în Strategia de Țară a Programului de Granturi Mici OP7 și la soluționarea problemelor ecologice globale care sunt în vizorul Facilității Globale de Mediu. Prin urmare, au participat 40698 beneficiari direcți, peste 50% fiind femei, precum și 5825 tineri și copii. 12 proiecte au fost conduse de femei, au fost realizate instruirii pentru 6717 persoane, s-au colectat peste 4750 tone deșeuri, pe lângă alte rezultate. Spiritul inovativ și relevanța domeniilor abordate în cadrul proiectelor SGP GEF au creat premise pentru extinderea și preluarea bunelor practici atât în țară cât și peste hotare.

Experiențele acumulate și rezultatele obținute în cadrul OP7 sunt esențiale pentru a garanta continuitatea și succesul implementării Programului de Granturi Mici (SGP) în OP8. Succesul utilizării eficiente a resurselor financiare și obținerea unor rezultate notabile a fost asigurat de mai mulți factori cheie: personalizarea comunicării, informarea și instruirea atentă a potențialilor beneficiari ai SGP; deschiderea pentru primirea continuă a conceptelor și propunerilor de proiecte, fără un termen limită strict; proceduri clare și formulare de calitate pentru propunerile de proiect; profesionalismul și implicarea intensă a membrilor Comitetului Național de Coordonare (CNC) atât în faza de conceptualizare, cât și în evaluare; și disponibilitatea altor donatori de a cofinanța proiectele susținute de SGP. Cu toate acestea, provocările majore pentru ONG-uri, atât în OP7 cât și în noua OP8, rămân angajamentul de a asigura cofinanțarea și colaborarea eficientă cu autoritățile publice locale (APL) în procesul de accesare a granturilor oferite de SGP.

3. PRIORITĂȚI DE ȚĂRĂ ȘI ALINIERARE STRATEGICĂ

3.1 Alinierea la prioritățile naționale

Republica Moldova demonstrează un angajament puternic față de protecția mediului și dezvoltarea durabilă, prin adoptarea și ratificarea unui număr semnificativ de convenții internaționale și documente strategice. Acest

angajament oferă o bază solidă pentru cooperare și finanțare, asigurând existența unui cadru legislativ și de politici bine consolidat care sprijină inițiativele de mediu. Moldova și-a aliniat politicile naționale cu principalele acorduri globale privind biodiversitatea, schimbările climatice, combaterea deșertificării, poluanții organici persistenți și protecția stratului de ozon. Țara a elaborat programe și planuri naționale de acțiune în domenii esențiale precum adaptarea la schimbările climatice, atenuarea schimbărilor climatice, gestionarea durabilă a substanțelor chimice și a resurselor de sol, eficiența energetică și extinderea fondului forestier.

În plus, aceste eforturi sunt consolidate prin procesul de aliniere la acquis-ul UE, care integrează directive europene privind acțiunea climatică, gestionarea deșeurilor și a substanțelor chimice, eficiența energetică și conservarea biodiversității în strategiile naționale. Politici recente, precum Strategia de Mediu 2024–2030, Programul de Promovare a Economiei Verzi și Circulare 2024–2028 și Programul de Dezvoltare cu Emisii Reduse 2030, reflectă această armonizare, susținând tranziția Republicii Moldova către standardele UE și către o economie verde și rezilientă.

Adoptarea documentelor internaționale și naționale enumerate în Tabelul 1 de mai jos evidențiază o înțelegere profundă a provocărilor de mediu și o voință politică clară de a le aborda. Totuși, implementarea eficientă rămâne o provocare, din cauza resurselor financiare limitate și a necesității de cofinanțare, precum și a cooperării strânse cu autoritățile publice locale și internaționale. Acest context creează o oportunitate valoroasă pentru ONG-urile de mediu de a contribui la dezvoltarea durabilă a Moldovei prin implementarea unor proiecte inovatoare și atragerea unor resurse financiare suplimentare care să sprijine obiectivele ambițioase ale țării.

Tabelul 1. Lista convențiilor relevante și a planurilor sau programelor naționale/regionale

Convenții, cadre naționale de planificare	Data ratificării/finalizării
Convenția ONU privind diversitatea biologică (CBD)	Ratificat la 23.06.1993
Protocolul de la Nagoya privind accesul și partajarea beneficiilor (ABS)	Semnat la 06.12.2011
Convenția-cadru a ONU privind schimbările climatice (UNFCCC)	Ratificat la 16.03.1995
Comunicații naționale ale UNFCCC	Ratificată la 09.06.1995
Acțiuni de atenuare adecvate la nivel național al UNFCCC (NAMA)	Ratificată 2010
Planurile Naționale de Acțiune de Adaptare UNFCCC (NAPA)	Ratificată la 30.08.2023
Contribuții determinate la nivel național (NDC) pentru Acordul de la Paris	Ratificată la 04.05.2017
Convenția ONU pentru combaterea deșertificării (UNCCD)	Aderat la 24.12.1998
Convenția de la Stockholm privind poluanții organici persistenți (POP)	Ratificat la 19.02.2004
Convenția de la Minamata cu privire la mercur	Semnat la 04.10.2013
Obiectivele ONU de Dezvoltare Durabilă 2030 (ODD-uri)	Adoptat la 08.11.2018
Revizuirile naționale voluntare pentru ODD-urile ONU	Ratificată 2020
Programe strategice de acțiune (PSA) pentru corpurile de apă internaționale comune	PSA pentru Bazinul râului Nistru 2021-2035
Protocolul de la Cartagena privind biodiversitatea (New York, SUA 2001)	Adoptat la 11.09.2003
Convenția privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale europene (Convenția de la Bern)	Ratificat la 23.06.1993
Protocolul de la Kyoto (Kyoto, 11 decembrie 1997)	Aderat la 13.02.2003
Convenția de la Viena pentru protecția stratului de ozon (Viena, 22 martie 1985)	Aderat la 24.07.1996

Protocolul de la Montreal privind substanțele care diminuează stratul de ozon (Montreal, 16 septembrie 1987)	Aderat la 24.07.1996
Convenția privind diversitatea biologică (Rio de Janeiro, 5 iunie 1992)	Ratificat la 23.06.1993
Convenția europeană a peisajului	Ratificat la 21.11.2006
Strategia națională de mediu pentru anii 2024-2030 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia	Aprobată prin HG nr. 409 din 12.06.2024
Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”	Aprobată prin Legea Nr. 315 din 17-11-2022
Programul național de adaptare la schimbările climatice	Aprobată prin HG nr. 624 din 30.08.2023
Programul național privind managementul durabil al substanțelor chimice în Republica Moldova	Aprobat prin HG nr. 973/2010
Strategia energetică a Republicii Moldova pînă în anul 2030	Aprobată prin HG Nr. 102 din 05.02.2013
Planului național integrat privind energia și clima pentru perioada 2025-2030	Aprobată prin HG Nr. 86 din 26.02.2025
Strategia Națională cu privire la reducerea și eliminarea poluanților organici persistenti și Planul Național de implementare a Convenției de la Stockholm privind poluanții organici persistenti	Aprobată prin HG Nr. 1155 din 20.10.2004
Programul național de extindere și reabilitare a pădurilor pentru perioada 2023-2032 și Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia pe perioada 2023-2027.	Aprobat prin HG nr. 55 din 17.02.2023
Desaster Risk Reduction Strategy 2024 -2030	Approved by Government Decision No 804 of 04.14.2024
Planul Național de Adaptare - NAP-2	Aprobat prin HG nr. 624 din 30.08.2023
Programul de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025;	Aprobat prin HG nr. 858/MADRM/2020
Planul de acțiuni pentru anii 2021-2025 privind implementarea Programului de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2024-2025;	Aprobat prin HG nr. 82 din 31.01.2024
Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală 2023-2030;	Aprobată prin HG nr. 864/MAIA/2022
Programul de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova până în 2030;	Aprobat prin HG nr. 659/2023
Strategia de management al deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027	Aprobată prin HG nr. 248/2013
Programul național de gestionare a deșeurilor 2023-2027	Aprobat prin HG nr. 651/MM/2023
Programul de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024 – 2028	Aprobat prin HG nr. 495 din 10.07.2024

3.2 Lacune și oportunități

Analizând prioritățile Republicii Moldova în domeniul mediului, reflectate în Tabelul 1, se evidențiază mai multe lacune dar și oportunități-cheie, în special în ceea ce privește promovarea unei implicări mai substanțialele comunităților și organizațiilor societății civile în implementarea continuă a obiectivelor naționale.

În acest context, pot fi remarcate următoarele lacune majore:

• **Cadru național de reglementare în domeniul de mediu parțial aliniat cu directivele europene.** Deși Republica Moldova a înregistrat progrese în dezvoltarea cadrului de reglementare în domeniul mediului și în apropierea legislației de mediu la acquis-ul UE, Raportul de Extindere al UE 2024 evidențiază lacune persistente în domenii precum gestionarea deșeurilor, controlul substanțelor chimice și protecția biodiversității. Alinierea la directivele privind emisiile industriale, cadrul de gestionare a deșeurilor și conservarea naturii rămâne incompletă, iar capacitatea de aplicare a legii este redusă. Nivelul de aliniere și progresul în anumite domenii specifice, precum pescuitul durabil, se află încă într-o etapă incipientă. Raportul de Evaluare a Tranziției Verzi (2025) menționează, de asemenea, întâzieri în implementarea principiilor economiei circulare și a măsurilor de adaptare la schimbările climatice. Aceste discrepanțe limitează accesul la fonduri ale UE și ale altor donatori și pot afecta eficiența implementării proiectelor de mediu, subliniind necesitatea accelerării reformelor legislative și a consolidării instituționale.

• **Discrepanțe în cadrul strategic național.** În cadrul diferitelor strategii naționale există mai multe inconsistențe, inclusiv indicatori divergenți pentru aceleași obiective și abordări diferite privind rolul organizațiilor societății civile (OSC). De exemplu, OSC-urile sunt menționate în unele documente strategice, însă preponderent pentru activități de sensibilizare și educație, nu pentru participare la elaborarea politicilor sau implementare. Evaluările UE și rapoartele de cartografiere a OSC-urilor confirmă că rolul societății civile în guvernarea de mediu rămâne marginal și insuficient finanțat. Totodată, există diferențe de viziune între Ministerul Mediului și Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, în special privind utilizarea terenurilor și adaptarea la schimbările climatice. Integrarea adaptării climatice în politicile agricole se află încă în evoluție, generând tensiuni între obiectivele economice și cele de mediu. Aceste aspecte pot crea confuzie și pot încetini implementarea eficientă a inițiativelor de mediu. În pofida implicării active în armonizarea legislației de mediu și a ratificării unor acorduri internaționale fundamentale, inclusiv Acordul de la Paris, calitatea mediului rămâne la baza listei de probleme și obiective prioritare în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030” (SND). Strategia include mediul ca unul dintre piloni, însă prioritizarea practică și finanțarea rămân limitate comparativ cu obiectivele economice și sociale. Indicatorii de mediu sunt mai puțin proeminenți, iar adaptarea la schimbările climatice este tratată ca tematică transversală, nu ca prioritate centrală.

Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022–2028 și programele regionale se concentrează pe infrastructură, competitivitate și creștere economică. Protecția mediului este menționată, dar nu prioritizată în alocările bugetare sau în țintele stabilite. Programele de dezvoltare regională rareori alocă resurse semnificative pentru conservarea biodiversității sau adaptarea la schimbările climatice, bazându-se în mare parte pe proiecte finanțate de donatori externi.

Strategia de Mediu 2024–2030 evidențiază și recunoaște problemele-cheie, inclusiv guvernarea de mediu slabă și aplicarea deficitară a legislației; integrarea insuficientă a obiectivelor de mediu în politicile sectoriale (agricultură, energie, transport); capacitatea instituțională limitată și lipsa de coordonare interministerială; precum și participarea publică insuficientă și implicarea redusă a OSC-urilor, dincolo de activități de informare.

• **Discrepanțe de abordare între strategiile naționale și Strategia de țară SGP GEF.** Deși Republica Moldova a înregistrat progrese notabile în alinierea politicilor de mediu la standardele UE, în concordanță cu abordările și obiectivele SGP GEF, persistă anumite lacune. Raportul de Extindere al UE 2024 și Raportul de Evaluare a Tranziției Verzi 2025 confirmă că integrarea mecanismelor de conservare bazate pe comunitate și a proceselor participative este încă limitată, iar capacitatea de aplicare a legislației rămâne slabă.

Totuși, reformele recente indică o îmbunătățire: Programul de Dezvoltare cu Emisii Reduse, în vigoare din ianuarie 2024, stabilește obiective ambițioase de decarbonizare în sectoarele energiei, transporturilor și agriculturii și introduce măsuri de dezvoltare urbană verde și aplicare a principiilor economiei circulare. Noi programe, precum Strategia de Mediu 2024–2030 și Programul de Promovare a Economiei Verzi și Circulare 2024–2028, integrează prioritățile Pactului Verde European, inclusiv planificare urbană cu emisii reduse și eficiență în utilizarea resurselor.

Țara încă nu dispune de un cadru național aprobat în domeniul biodiversității, însă un nou Program Național pentru Biodiversitate se află în proces de elaborare. În pofida acestor progrese, procesul de screening al UE aferent Capitolului 27 evidențiază faptul că implementarea practică și finanțarea pentru incluziune socială și parteneriate public–private rămân insuficiente. Aceste aspecte sunt adesea abordate superficial, fără sprijin instituțional adecvat și fără angajamente financiare clare, ceea ce poate submina implementarea efectivă a politicilor și programelor de mediu.

- **APL-urile sunt singure în fața problemei contribuției locale necesare proiectelor comunitare.** O soluție inovatoare ar putea fi utilizarea finanțării alternative prin intermediul platformelor de multifinanțare (crowdfunding). Moldova dispune de platforme de crowdfunding care permit implicarea diasporei în îmbunătățirea condițiilor de viață locale, iar locuitorii pot contribui prin donații personale sau prin redistribuirea a 2% din impozitul pe venit către ONG-urile locale cu intres în domeniu de mediu. Aceste mecanisme ar putea oferi un suport suplimentar esențial pentru cofinanțare și dezvoltarea parteneriatelor public-ONG-private.

- **Provocările identificate de actorii relevanți.** Consultările au evidențiat mai multe provocări, cum ar fi nivelul ridicat de cofinanțare necesar, lipsa de personal calificat pentru atragerea și implementarea proiectelor, implicarea scăzută a OSC-urilor în inițiativele de mediu, asigurarea continuității proiectelor, și pasivitatea atât a populației, cât și a autorităților publice. De asemenea, agenții economici sunt adesea nepregătiți să se implice și să cofinanțeze inițiativele ecologice, iar factori precum migrația, instabilitatea politică regională și națională adaugă straturi suplimentare de complexitate și incertitudine în implementarea proiectelor de mediu.

- **Acțiuni prioritare propuse de focus-grupurile consultate.** Printre acțiunile prioritare identificate se numără optimizarea co-finanțărilor de la diferiți donatori, eliminarea barierelor procedurale pentru beneficiarii care aplică la mai mulți donatori, promovarea proiectelor comune sau localizate în aceleași regiuni, și implicarea donatorilor în comisiile de evaluare a proiectelor comune. Aceste măsuri ar putea îmbunătăți considerabil eficiența și impactul proiectelor finanțate, prin facilitarea cooperării și utilizării eficiente a resurselor disponibile.

Aceste lacune subliniază nevoia de reforme și ajustări strategice pentru a maximiza impactul investițiilor de mediu în Republica Moldova, asigurând o mai bună aliniere cu standardele internaționale și o implementare mai eficientă a proiectelor.

Mai multe oportunități sunt luate în calcul pentru buna implementare a proiectelor de mediu gestionate de ONG-urile de mediu locale, inclusiv:

- **Oportunități legate de statutul Republicii Moldova ca țară candidată la aderarea la UE.** Reformele recente de politici și procesul de aliniere la UE creează un mediu favorabil pentru extinderea inițiativelor bazate pe comunitate în OP8. Adoptarea Programului de Dezvoltare cu Emisii Reduse (2023–2030) introduce obiective clare de decarbonizare și stimulente pentru energia regenerabilă și eficiența energetică, iar Programul de

Promovare a Economiei Verzi și Circulare (2024–2028) integrează principiile economiei circulare și inovația verde. Măsurile de dezvoltare urbană verde, incluse în strategiile naționale, susțin mobilitatea durabilă și planificarea rezilientă la schimbările climatice. Aceste progrese, consolidate prin Strategia de Mediu 2024–2030, deschid oportunități pentru ca proiectele SGP să valorifice cadrul legal, mecanismele de cofinanțare și parteneriatele existente, pentru a accelera conservarea biodiversității, accesul la energie cu emisii reduse, reducerea deșeurilor și guvernanta incluzivă la nivel comunitar.

- **Oportunități derivate din analiza rezultatelor OP7 și ordonate pe priorități.** Evaluarea OP7 a evidențiat mai multe lecții valoroase, oferind oportunități pentru îmbunătățirea ciclului de proiecte în OP8. Simplificarea continuă a procedurilor, fără compromiterea calității, și asigurarea unor instrumente și formulare clare pentru aplicarea la proiectele Programului de Granturi Mici (SGP) sunt doar câteva dintre domeniile cheie identificate. Rezultatele pozitive și indicatorii supra realizați ale ONG-urilor demonstrează potențialul scalabil al acestor inițiative la nivel comunitar. În plus, asigurarea continuității în domenii prioritare precum managementul deșeurilor și substanțelor chimice, energia alternativă și biodiversitatea, alături de o abordare flexibilă în procesul de depunere a aplicațiilor și a cofinanțării, oferă un cadru solid pentru succesul viitoarelor proiecte.

- **Solicitări mai insistente pentru soluții anti-secetă și agricultură inovativă.** În contextul schimbărilor climatice și a secetelor tot mai frecvente, există o cerere crescută pentru soluții inovatoare, cum ar fi utilizarea soiurilor de plante mai adaptate, implementarea tehnicilor agro-conservative, stocarea apei pluviale și aplicarea unor norme diferențiate de consum, mai ales în zonele vulnerabile. Aceste solicitări reprezintă o oportunitate pentru ONG-uri de a dezvolta și promova practici agricole sustenabile și reziliente la schimbările climatice.

- **Oportunitățile legate de creșterea interesului structurilor donatoare față de organizațiile societății civile și comunitățile locale** oferă o șansă de a asigura o implicare mai activă și de calitate a ONG-urilor în acțiuni facilitatoare și participative, reorientarea sprijinului financiar necesar la nivel local, reducând dezechilibrele actuale și întărind rolul ONG-urilor în soluționarea problemelor importante menționate în strategiile naționale. Fondurile de pre-aderare și cooperarea cu UE vor putea juca un rol crucial în acest sens.

- **Oportunitățile oferite de conjunctura regională pentru noua perioadă OP8.** Contextul regional actual oferă noi posibilități de finanțare, inclusiv fonduri pentru cooperarea transfrontalieră la hotarele UE, în special pe dimensiunea Republica Moldova - Ucraina. Reorientarea finanțărilor către beneficiarii finali care au nevoie de cofinanțare, alături de relansarea unor programe mari de finanțare internă, precum Fondul Național de Dezvoltare Regională și Locală (FNDRL) și sprijinul UE, deschid calea pentru o implicare mai mare și mai eficientă a ONG-urilor în proiectele de mediu.

- **Extinderea surselor de finanțare prin cooptarea altor donatori** reprezintă o oportunitate strategică de a consolida impactul inițiativelor GEF. Colaborarea cu noi parteneri financiari poate aduce resurse suplimentare și expertiză, sprijinind astfel implementarea cu succes a proiectelor de mediu în Republica Moldova.

Aceste oportunități reflectă contextul favorabil în care Republica Moldova se află și oferă ONG-urilor de mediu o platformă puternică pentru a iniția și dezvolta proiecte cu impact semnificativ, sprijinite de un cadru financiar și strategic robust.

3.3 Prioritățile strategice ale OP8 ale Programului de țară SGP

Tabelul 2. Alinierea programului de țară SGP la inițiativele strategice SGP OP8 și prioritățile țării

SGP OP8 Inițiative strategice - Globale	Prioritățile OP8 ale programului de țară SGP	Complementaritatea programului de țară SGP cu GEF, PNUD și alte proiecte și programe
<p>Conservarea la nivel comunitar a ecosistemelor și speciilor amenințate</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Îmbunătățirea eficienței conservării și gestionării biodiversității și ecosistemelor prin sisteme de guvernare echitabile prin recunoașterea și respectarea drepturilor popoarelor indigene și ale comunităților locale. 2. Îmbunătățirea practicilor și abordărilor favorabile biodiversității conduse de comunitate, inclusiv promovarea abordărilor economiei albastre (de exemplu, agricultură, pescuit, silvicultură, turism, infrastructură etc.) 3. Îmbunătățirea acțiunilor conduse de comunitate pentru protecția speciilor amenințate. 	<p>Conservarea la nivel comunitar a ecosistemelor și speciilor amenințate</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Creșterea eficienței în conservarea și gestionarea biodiversității și ecosistemelor prin implementarea unor sisteme de guvernare echitabile, care recunosc și respectă drepturile comunităților locale. 2. Îmbunătățirea practicilor și abordărilor favorabile biodiversității conduse de comunitate în sectoare cheie (de ex. agricultura, pescuitul, silvicultura, turismul, infrastructura, etc.). 3. Îmbunătățirea acțiunilor conduse de comunitate pentru protecția speciilor amenințate. 	<p>Fondul Național de Mediu; Fondul național de dezvoltare regională și locală; Fondul de subvenționare în agricultură și dezvoltare rurală AIPA; Agenția pentru Eficiență Energetică; APL, Agenți Economici, Beneficiari; IFAD, alți parteneri de dezvoltare RM; Fonduri UE (ex: Interreg, etc), PNUD, ADA, Sida, etc</p>
<p>Agricultura, pescuitul durabil și securitatea alimentară</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Creșterea eficienței și eficacității producției alimentare generale și a lanțului valoric, inclusiv în ecosistemele vulnerabile (munti, ecosisteme insulare etc.) 2. Creșterea diversificării și îmbunătățirea mijloacelor de trai. 3. Eliminarea defrișărilor din lanțul de aprovizionare și extinderea refacerii terenurilor degradate. 	<p>Agricultura, pescuitul durabil și securitatea alimentară</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sporirea diversificării și îmbunătățirea lanțului valoric în producția alimentară, protejând ecosistemele vulnerabile. 2. Eliminarea defrișărilor din lanțul de aprovizionare și extinderea refacerii terenurilor degradate. 	<p>Fondul de subvenționare în agricultură și dezvoltare rurală AIPA; Fondul Național de Mediu; Agenția pentru Eficiență Energetică; APL, Agenți Economici, Beneficiari; IFAD, alți parteneri de dezvoltare RM; Fonduri UE (ex: Interreg, etc), PNUD, ADA, Sida</p>

<p>Beneficii conexe accesului la energie cu emisii scăzute de carbon Sprijinirea implementării Acordului de la Paris și a CND-urilor</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Promovarea tehnologiilor regenerabile și eficiente din punct de vedere energetic, care oferă beneficii socio-economice și îmbunătățesc mijloacele de trai. 2. Promovarea de servicii energetice necesare în afara rețelei în zonele rurale și urbane. 	<p>Beneficii conexe accesului la energie cu emisii scăzute de carbon Sprijinirea implementării Acordului de la Paris și a CND-urilor</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Promovarea tehnologiilor regenerabile și eficiente din punct de vedere energetic, ce oferă beneficii socio-economice și îmbunătățesc mijloacele de trai. 2. Susținerea serviciilor energetice descentralizate și autonome, bazate pe surse locale, necesare pentru dezvoltarea zonelor rurale și urbane 	<p>Fondul Național de Mediu; Agenția pentru Eficiență Energetică; APL, Agenți Economici, Beneficiari; IFAD, alți parteneri de dezvoltare în RM; Fonduri UE (ex: Interreg, etc), PNUD</p>
<p>Coaliții de la nivel local spre cel global pentru gestionarea substanțelor chimice și a deșeurilor</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Reducerea și promovarea alternativelor la utilizarea mercurului în exploatarea aurului artizanal și la scară mică. 2. Promovarea managementului materialelor plastice/deșeurilor solide și a economiei circulare. 3. Reducerea/eliminarea utilizării substanțelor chimice în agricultură. 4. Îmbunătățirea coalițiilor locale și globale privind gestionarea substanțelor chimice, a deșeurilor și a mercurului. 	<p>Coaliții de la nivel local spre cel global pentru gestionarea substanțelor chimice și a deșeurilor</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Promovarea managementului materialelor plastice/deșeurilor solide și a economiei circulare. 2. Reducerea/eliminarea utilizării substanțelor chimice cu toxicitate sporită în agricultură. 3. Îmbunătățirea coalițiilor locale și globale privind gestionarea substanțelor chimice, a deșeurilor și a mercurului. 	<p>Fondul Național de Mediu; Fondul de subvenționare în agricultură și dezvoltare rurală AIPA; APL, Agenți Economici, Beneficiari; IFAD, alți parteneri de dezvoltare RM; Fonduri UE (ex: Interreg, etc), PNUD, USAID, ADA</p>
<p>Catalizarea soluțiilor urbane durabile</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Îmbunătățirea capacităților de a promova soluții integrate, incluzive din punct de vedere social și conduse de comunitate pentru a aborda dezvoltarea urbană rezistentă și cu emisii scăzute. 2. Demonstrarea de soluții/abordări urbane inovatoare incluzive din punct de vedere social (inclusiv gestionarea deșeurilor și a substanțelor chimice, energie, transport, protecția bazinelor 	<p>Catalizarea soluțiilor urbane durabile</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Îmbunătățirea capacităților pentru dezvoltarea urbană rezilientă și cu emisii reduse prin soluții integrate, incluzive din punct de vedere social și conduse de comunitate. 2. Demonstrarea de soluții/abordări urbane inovatoare incluzive din punct de vedere social (inclusiv gestionarea deșeurilor și a substanțelor chimice, energie, transport, protecția bazinelor hidrografice, servicii ecosistemice și biodiversitate). 3. Promovarea parteneriatelor public-private pentru accesul la energie cu 	<p>Fondul național de dezvoltare regională și locală; Fondul Național de Mediu; Agenția pentru Eficiență Energetică; APL, Agenți Economici, Beneficiari; IFAD, alți parteneri de dezvoltare RM; Fonduri UE (ex: Interreg, etc), PNUD, Sida, etc</p>

<p>hidrografice, servicii ecosistemice și biodiversitate).</p> <p>3. Implementarea unei abordări de parteneriat public-privat pentru accesul la energie cu emisii reduse de carbon pentru comunitățile urbane marginalizate.</p>	<p>emisii reduse de carbon pentru comunitățile marginalizate.</p>	
<p>Adaptare bazată pe comunitate</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Reducerea vulnerabilității și îmbunătățirea capacității de adaptare a comunităților. 2. Oferirea de experiențe concrete la nivel local a diferitor țări pentru adaptarea la schimbările climatice și abordarea bazată pe comunitate (ABC). 3. Oferirea de lecții clare de politică și integrarea de ABC în cadrul proceselor naționale. 	<p>Adaptare bazată pe comunitate (ABC)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Reducerea vulnerabilității și îmbunătățirea capacității de adaptare a comunităților. 2. Promovarea experiențelor și modelelor concrete de adaptare a comunităților locale la schimbările climatice. 3. Încurajarea politicilor de integrare a adaptării bazate pe comunitate în cadrul proceselor naționale. 	<p>Fondul Național de Mediu; Fondul național de dezvoltare regională și locală; Agenția pentru Eficiență Energetică; APL, Agenți Economici, Beneficiari; IFAD, alți parteneri de dezvoltare RM; Fonduri UE (ex: Interreg, etc), PNUD, ADA, etc</p>
<p>Politici OSC-Guvern-sector privat și planificarea platformelor de dialog</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Promovarea/consolidarea vocilor comunității și participarea la politicile globale și naționale, dezvoltarea strategiei legate de mediul global și problemele de dezvoltare durabilă. 	<p>Politici OSC-Guvern-sector privat și planificarea platformelor de dialog</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Încurajarea participării comunității în politicile globale și naționale, la elaborarea de strategii globale relevante mediului și dezvoltării durabile 	<p>IFAD, alți parteneri de dezvoltare RM; Fonduri UE (ex: Interreg, etc), PNUD, ADA, Sida, etc</p>
<p>Îmbunătățirea incluziunii sociale</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Promovarea inițiativelor inclusive direcționate. 2. Integrarea incluziunii sociale în toate proiectele. (de exemplu, femei/fete, popoare indigene, tineri și persoane cu dizabilități). 	<p>Îmbunătățirea incluziunii sociale</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Promovarea inițiativelor incluzive direcționate 2. Integrarea incluziunii sociale în toate proiectele 	<p>Fondul național de dezvoltare regională și locală; APL, Agenți Economici, Beneficiari; IFAD, alți parteneri de dezvoltare RM; Fonduri UE (ex: Interreg, etc), PNUD, ADA, Sida, etc</p>
<p>Managementul cunoștințelor (MC) (obligatoriu)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Captarea cunoștințe și lecții din proiecte și activități. 2. Îmbunătățirea capacităților OSC/OBC-urilor. 3. Realizarea schimburilor Sud-Sud pentru a promova transferul de tehnologie și replicarea bunelor practici. 	<p>Managementul cunoștințelor (MC)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Captarea cunoștințelor și lecțiilor din proiecte și activități 2. Îmbunătățirea capacităților OSC/OBC 3. Realizarea schimburilor Sud-Sud pentru promovarea transferului de tehnologii și replicarea bunelor practici 	<p>Fondul național de dezvoltare regională și locală; APL, Agenți Economici, Beneficiari; IFAD, alți parteneri de dezvoltare RM; Fonduri UE (ex: Interreg, etc), PNUD, ADA, Sida, etc</p>
<p>Managementul rezultatelor, monitorizarea și evaluarea (M&E) (obligatoriu)</p>	<p>Managementul rezultatelor, monitorizarea și evaluarea (M&E)</p>	<p>Fondul național de dezvoltare regională și locală; APL, Agenți Economici, Beneficiari;</p>

<p>1. Administrarea noii strategii M&E în programul de țară, elaborarea și implementarea proiectelor și luarea deciziilor utilizând mecanismele participative.</p>	<p>1. Administrarea noii strategii M&E în programul de țară, elaborarea și implementarea proiectelor și luarea deciziilor utilizând mecanismele participative.</p>	<p>IFAD, alți parteneri de dezvoltare RM; Fonduri UE (ex: Interreg, etc), PNUD, ADA, etc</p>
--	--	--

4. PEISAJE TERESTRE/PEISAJE MARINE PRIORITARARE ȘI INITIATIVE STRATEGICE

4.1 Acordarea de granturi în cadrul peisajului terestru/peisajelor marine prioritare

a) Proces de selectare a peisajelor terestre și peisajelor marine prioritare

Republica Moldova, neavând acces la mare, își concentrează eforturile strategice exclusiv pe peisajele terestre, inclusiv bazinele acvatice interne și zonele umede, exceptând, în mod firesc, peisajele marine. În cadrul perioadei anterioare OP7, din cauza dimensiunii reduse a teritoriului, întregul teritoriu al Republicii Moldova, inclusiv regiunea transnistreană, a fost abordat ca un singur peisaj integrat. Această abordare unitară a întregului teritoriu național a fost menținută și în majoritatea strategiilor de mediu relevante din țară.

În perioada iunie-iulie 2024, au avut loc o serie de acțiuni de consultare și comunicare cu beneficiarii fondurilor SGP GEF OP7. Majoritatea acestora au exprimat dorința ca aria de implementare a viitoarelor proiecte SGP în cadrul OP8 să continue să acopere întregul teritoriu al Republicii Moldova. Prin urmare, în urma interviurilor online cu beneficiarii relevanți (ONG-uri, autorități publice locale, reprezentanți ai autorităților de mediu, savanți etc.), s-a subliniat necesitatea menținerii abordării de "țară mică – peisaj unic" pentru Republica Moldova în ceea ce privește *Criteriile de selectare a peisajelor terestre și marine*. Această abordare reflectă nevoia de a continua strategia integrată, care a fost deja dovedită eficientă, și de a menține o perspectivă unitară în gestionarea proiectelor de mediu în țara noastră.

Astfel, au fost dezbătute prioritățile pentru Republica Moldova a inițiativelor globale GEF, au fost ajustate la contextul local și au fost ordonate după cum urmează:

- Conservarea la nivel comunitar a ecosistemelor și speciilor amenințate
- Agricultură, pescuitul durabil și securitatea alimentară;
- Beneficii conexe accesului la energie cu emisii scăzute de carbon;
- Coaliții de la nivel local spre cel global pentru gestionarea substanțelor chimice și a deșeurilor;
- Catalizarea soluțiilor urbane durabile
- Adaptare bazată pe comunitate (ABC);
- Politici OSC-Guvern-sector privat și planificarea platformelor de dialog;
- Îmbunătățirea incluziunii sociale;
- Managementul cunoștințelor (MC);
- Managementul rezultatelor, monitorizarea și evaluarea (M&E).

Inițiativele OSC-urilor, care vizează *Conservarea la nivel comunitar a ecosistemelor și speciilor amenințate*, urmăresc să intensifice implicarea comunităților locale în acțiuni de mediu și protejarea resurselor-cheie locale. La fel, activitățile orientate către *Agricultură, pescuit durabil și securitatea alimentară*, vor fi sprijinite pentru a contribui la conservarea peisajului agricol și rural, dezvoltarea durabilă a comunităților locale și îmbunătățirea

practicilor de protecție a solurilor. În plus, toate inițiativele menite să promoveze *Colaborarea între OSC-uri, guvern și sectorul privat*, prin planificarea și organizarea de platforme de dialog, vor continua să fie încurajate în majoritatea proiectelor ca măsuri orizontale. Acest lucru va permite amplificarea efectelor pozitive ale cooperării dintre principalii actori relevanți pentru creșterea eficienței proiectelor de mediu.

Este esențial ca până la 70% dintre fondurile alocate prin SGP GEF să fie direcționate de beneficiari către acțiuni concrete de restabilire a sectoarelor degradate sau erodate prin împădurirea și însămânțare cu ierburi perene, consolidarea sistemului de arii naturale protejate, a malurilor râurilor și zonelor umede, implementarea soluțiilor locale de eficiență energetică bazate pe surse alternative, precum și reducerea deșeurilor solide, a plasticului și a substanțelor chimice provenite din diferite sectoare economice cu utilizare intensivă a terenurilor.

De asemenea, în urma discuțiilor publice organizate, s-a evidențiat necesitatea concentrării pe un set compact de indicatori pentru monitorizarea eficientă a proiectelor promovate de OSC-uri și organizații bazate pe comunitate (OBC). Acești indicatori vor asigura o acoperire echilibrată a aspectelor fundamentale, specifice și orizontale ale inițiativelor strategice la nivel teritorial.

În procesul de selectare a peisajelor terestre pentru acordarea de granturi în cadrul OP8, se va garanta obiectivitatea, transparența, incluziunea și participarea deplină a tuturor actorilor relevanți din întreaga țară, inclusiv din regiunea transnistreană. Această formulare subliniază importanța unei abordări integrative și transparente în gestionarea fondurilor și proiectelor de mediu, asigurând astfel impactul durabil și benefic pentru toate comunitățile implicate.

b) Peisaje terestre/peisaje marine alese pentru OP8

Procesul de dezvoltare și actualizare a strategiei date în abordarea gestionării peisajului a fost fundamentat pe dovezi științifice și a beneficiat de feedback-ul beneficiarilor proiectelor anterioare, alături de consultări publice online. Această abordare inclusivă a implicat contribuții online din partea actorilor din diferite regiuni ale țării și a analizat angajamentele naționale reflectate în acțiunile strategice de îmbunătățire a anumitor peisaje.

În urma acestei analize, s-a formulat Strategia OP8, care vizează intervenții specifice într-un peisaj terestru unic pentru Republica Moldova, având în vedere particularitățile locale. Necesitatea extinderii peisajelor cu valoare ecologică ridicată, cum ar fi pădurile, lunci și pășunile, a fost argumentată științific. În țară există zone critice unde extinderea și consolidarea acestor peisaje sunt esențiale, inclusiv plantarea speciilor autohtone. Având în vedere că terenurile potrivite pentru împădurire sunt limitate (aproximativ 8% din teritoriul național²), se recomandă explorarea unor soluții alternative de creștere a valorii ecologice a peisajelor, precum extinderea pășunilor prin metode de înierbare și intercalare.

Pentru a aborda necesitatea dezvoltării peisajelor naturale, se promovează extinderea rețelei ecologice naționale, în special la nivel local, având ca puncte de plecare ariile naturale protejate de stat. Angajamentul Guvernului de a crește suprafața acoperită de păduri la 15% și a extinde ariile naturale protejate de stat de la 5,7% la 10% până în 2030 este favorabil implicării comunităților locale în aceste inițiative. În plus, este necesară

² <https://www.eu4environment.org/app/uploads/2024/02/Report-Identification-of-High-Conservation-Value-Forests-in-the-Republic-of-Moldova-ENG.pdf>

crearea zonelor și fâșiilor de protecție a apelor, oferind astfel fiecărei comune din Republica Moldova oportunitatea de a contribui la extinderea peisajelor cu valoare ecologică sporită.

Totodată, ținând cont de problemele existente precum alunecările de teren și eroziunea solului (care afectează aproximativ 8,6% din teritoriu, inclusiv 1528 km² sunt afectați de alunecări de teren și 1375 km² sunt soluri puternic erodate³), este imperativă implicarea comunităților locale în ameliorarea acestor terenuri degradate. Această sistematizare subliniază importanța și impactul pozitiv al inițiativelor, oferind o viziune clară și motivantă pentru posibili donatori, punând accent pe colaborarea cu comunitățile locale și beneficiile pe termen lung ale acestor intervenții.

c) Inițiative strategice OP8 pentru peisaje terestre/peisaje maritime

În urma consultărilor publice cu părțile interesate, s-a evidențiat necesitatea concentrării prioritare pe 10 inițiative strategice (inclusiv 3 sunt orizontale și obligatorii) pentru a fi implementate în Republica Moldova. Această abordare multifocală este justificată de nevoia de a sprijini un număr semnificativ de inițiative de mediu promovate de organizațiile societății civile, de a acoperi cât mai bine teritoriul țării și de a asigura continuitatea acțiunilor anterioare, cu o atenție specială acordată zonelor care corespund clar criteriilor pentru peisajele amenințate. Totodată abordarea aplicată peisajului terestru va ține cont de următoarele necesități specifice Republicii Moldova:

- îmbunătățirea habitatelor naturale și a biodiversității prin abordări prietenoase în sectoare cheie,
- contribuții la acoperirea teritoriului național cu păduri și arii protejate prin acțiuni participative locale,
- restabilirea terenurilor degradate în peisajele rurale și reducerea defrișărilor,
- protejarea ecosistemelor afectate de agricultură și industriile conexe,
- implicarea sectorului asociativ în acțiuni de regionalizare și descentralizare a serviciilor energetice în zonele rurale și urbane,
- micșorarea deșeurilor solide, plasticului, substanțelor chimice, mercurului în peisajul țării,
- reducerea utilizării substanțelor chimice pe terenurile agricole,
- îmbunătățirea stării peisajului urban și rural prin dezvoltare de capacități, soluții urbane inovative și social inclusive demonstrate,
- asigurarea accesului la energie cu emisii reduse de carbon în comunitățile locale
- implicarea comunității pentru reducerea vulnerabilităților și îmbunătățirea capacităților de adaptare la schimbările climatice.

În acest context, beneficiarii de granturi vor încuraja măsuri de implicare participativă largă și inclusivă a comunității și a actorilor relevanți, inclusiv prin co-finanțare, pentru a maximiza impactul asupra peisajelor terestre selectate printr-o abordare integrată și multidimensională. De asemenea, va fi susținută în continuare co-finanțarea inițiativelor susținute din alte surse, pentru a amplifica efectul sinergic al intervențiilor și pentru a aborda un spectru larg de probleme și angajamente de mediu.

d) Acordarea de granturi în afara peisajelor terestre/peisajelor marine prioritare

O parte semnificativă a resurselor disponibile va fi direcționată strategic și susținut către proiectele ce vizează peisajele terestre selectate, care acoperă întreg teritoriul Republicii Moldova, inclusiv regiunea transnistreană.

³ <https://www.thegef.org/sites/default/files/ncsa-documents/293.pdf>

Totuși, pe lângă aceste intervenții prioritare, vor fi încurajate și acțiuni concrete, deși nu țintesc clar anumite peisaje, au potențialul de a amplifica impactul implicării comunităților. Aceste inițiative vizează crearea de parteneriate strategice, gestionarea eficientă a cunoștințelor, utilizarea tehnologiilor inovatoare și promovarea conștientizării asupra importanței unui mediu protejat.

În afara peisajelor terestre selectate, vor fi susținute acțiunile inovatoare, incluzive și cu impact semnificativ, orientate către atingerea indicatorilor orizontali. O parte din aceste inițiative va include proiecte de tip Grantor+, care promovează platforme de dialog între OSC-uri, Guvern și sectorul privat, acțiuni de incluziune socială și managementul cunoștințelor, acoperind până la 30% din resursele disponibile.

Inițiativele de tip Grantor+ vor fi supuse reglementărilor standard de acordare a granturilor, conform cadrului GEF sau altor surse de cofinanțare, în parteneriat cu OSC-uri și organizații de bază comunitară (OBC) relevante. Această abordare va asigura o utilizare eficientă a resurselor și va crea oportunități pentru o colaborare extinsă și sustenabilă, maximizând astfel impactul inițiativelor de mediu pe un spectru larg de probleme. Totodată, se pune în evidență angajamentul strategic al donatorului de a sprijini atât proiectele prioritare de peisaj, cât și inițiativele cu potențial de impact la scară largă, promovând astfel o abordare integrată și colaborativă în protecția mediului.

4.2 Platforme de dialog OSC-guvern-sector privat

Sectorul neguvernamental joacă un rol esențial în sensibilizarea opiniei publice cu privire la problemele de mediu care, uneori, nu primesc atenția necesară din partea autorităților. Prin intermediul organizațiilor societății civile (OSC), se creează o legătură vitală între nivelul local și factorii de decizie naționali și locali, facilitând influențarea politicilor de mediu, preluarea bunelor practici și consolidarea comunicării între diferiți actori relevanți. Cu resursele organizatorice și umane mai bine pregătite, OSC-urile sunt capabile să monitorizeze și să sprijine activitatea autorităților publice în realizarea angajamentelor de mediu, acționând astfel ca parteneri strategici.

Programul SGP GEF recunoaște această capacitate unică a OSC-urilor din Republica Moldova și le susține în eforturile lor de a răspunde mai eficient nevoilor comunității decât o poate face sectorul public. Astfel, Programul va finanța activități orizontale diverse, orientate spre dezvoltarea platformelor de dialog între OSC-uri, Guvern și sectorul privat. Aceste platforme sunt esențiale pentru implementarea în comun a acțiunilor ce sprijină rețelele naționale dedicate protecției mediului, cum ar fi Rețeaua Ecologică Națională (REN), rețeaua Emerald, Comitetele bazinelor hidrografice, inițiativa LEADER și Organizațiile de management al destinațiilor, etc. Susținerea va include inițiative prin care sectorul neguvernamental poate influența dezvoltarea comunității și elaborarea politicilor de mediu, utilizând experiențele acumulate și lecțiile învățate. Vor fi încurajate următoarele acțiuni:

1. **Întâlniri periodice** între ONG-uri și autoritățile publice locale și centrale (APL/APC) pentru asigurarea schimbului de informații și opinii în procesul de elaborare și monitorizare a politicilor de mediu.
2. **Susținerea platformelor și asociațiilor** ONG-urilor la nivel național, regional și local, precum Consiliul ONG, Comitetele bazinale și Organizațiile de management al destinațiilor, precum și crearea grupurilor de lucru pe diverse teme de interes.

3. **Consolidarea capacităților** prin cursuri de instruire și seminare informative pentru funcționari de stat și membri ai ONG-urilor, pentru a întări capacitățile acestora în procesul de elaborare și monitorizare a politicilor de mediu.
4. **Transparența și responsabilitatea** prin elaborarea și adoptarea unor măsuri clare pentru garantarea circuitului informației în activitățile legate de mediu, la toate nivelurile guvernamentale, de la Parlament și Guvern, până la consiliile raionale, locale și primării.
5. **Modelarea unor forme de susținere** din partea statului pentru societatea civilă, sectorul privat și cetățeni, în vederea creșterii ratei de co-finanțare a proiectelor susținute de SGP GEF.
6. **Încurajarea voluntariatului în domeniul mediului**, implicând societatea civilă, organizațiile de stat, sectorul privat și cetățenii.
7. **Digitalizarea comunicării** dintre ONG-uri și autoritățile publice locale și centrale (APC/APL) prin utilizarea instrumentelor electronice, cum ar fi e-guvernanța, platformele online, site-urile, rețelele sociale, calendarele comune ale evenimentelor, chestionarele și evaluările proiectelor SGP GEF.
8. **Promovarea dialogului intersectorial** care aduce împreună domeniile mediului, agriculturii și sectoarelor economice consumatoare de resurse locale, pentru a asigura o dezvoltare durabilă și integrată.
9. **Dezvoltarea capacităților ONG-urilor locale** pentru a promova dialogul pe teme majore de mediu, cum ar fi problemele hidrologice, Rețeaua Ecologică Națională, angajamentele de pre-aderare la UE, elaborarea politicilor locale de mediu, etc.

Astfel se subliniază angajamentul SGP al GEF de a sprijini un sector neguvernamental robust și influent, capabil să joace un rol decisiv în protecția mediului, consolidarea dialogului intersectorial și dezvoltarea durabilă a comunităților din Republica Moldova.

4.3 Promovarea incluziunii sociale, inclusiv egalitatea de gen și abilitarea femeilor

SGP/GEF se angajează să promoveze incluziunea socială prin intermediul organizațiilor societății civile, sprijinind acțiuni care asigură vizibilitatea și integrarea nevoilor diverselor grupuri sociale, inclusiv cele marginalizate sau vulnerabile. Aceste acțiuni sunt esențiale pentru a asigura accesul echitabil la interacțiune socială pe multiple dimensiuni: economice, sociale, culturale, religioase și politice, pentru a garanta respectarea drepturilor tuturor cetățenilor implicați. De asemenea, este vital să se asigure nediscriminarea în accesul la resursele oferite de actorii implicați în proiectele finanțate de GEF. Politicile GEF privind garanțiile sociale și de mediu vor fi aplicate riguros în toate proiectele susținute de SGP GEF. Aceste politici includ activități specifice menite să promoveze egalitatea de gen, abilitarea femeilor, a populațiilor băștinașe și a tinerilor, precum și încurajarea participării persoanelor cu dizabilități.

Analizele recente subliniază contextul specific al Republicii Moldova, o țară agrară cu o mare parte a resurselor naturale localizate în zonele rurale, unde femeile reprezintă o majoritate în populația cu reședință obișnuită⁴ (1,325 milioane femei comparativ cu 1,188 milioane bărbați în 2023). Deși se observă o tendință de migrație a femeilor din mediul rural, ele continuă să joace un rol important în agricultură. În 2023, 72,5 mii de femei și 113 mii de bărbați erau implicați în sectorul agricol, ambele cifre fiind în creștere față de 2019. Cu toate acestea, disparitatea salarială de gen persistă în domenii precum agricultura, silvicultura și pescuitul, unde în 2022, femeile câștigau în medie cu 10,0% mai puțin decât bărbații, o ușoară îmbunătățire față de 2019, când diferența era de 12,8%. În ceea ce privește participarea în forța de muncă, dintr-un total de 929,5 mii persoane apte de muncă în 2022, 474,9 mii erau bărbați și 444,4 mii femei. Însă, doar 0,4% dintre bărbați și 0,2% dintre femei ocupau funcții de conducere, ceea ce indică o subreprezentare semnificativă a femeilor în pozițiile de decizie. În anul 2022, 44,6% dintre conducătorii de toate nivelurile din Republica Moldova erau femei, doar 33,3% ocupau poziții ministeriale și 40,4% erau reprezentate în Parlament. Această subreprezentare evidențiază o discrepanță între drepturile garantate prin lege⁵ și realitatea accesului femeilor la resurse și poziții de influență.

Cercetările arată că, dacă femeile ar avea același acces la resursele de producție ca și bărbații, productivitatea agricolă ar putea crește cu 20-30%, contribuind astfel la reducerea sărăciei și îmbunătățirea capacității femeilor de a-și susține familiile și de a gestiona durabil resursele naturale. Prin urmare, SGP GEF își propune să sprijine activ OSC-urile care lucrează pentru a asigura această egalitate de acces și pentru a promova politicile care îmbunătățesc viața și oportunitățile femeilor, tinerilor și altor grupuri vulnerabile. Aceste eforturi sunt esențiale nu doar pentru justiția socială, dar și pentru dezvoltarea durabilă și gestionarea eficientă a resurselor naturale în Republica Moldova.

Totuși SGP GEF, bazându-se pe rezultatele anterioare de incluziune a femeilor în proiecte (din 60 proiecte SGP GEF, 28 proiecte au fost conduse de femei (47%), iar 33 de proiecte (55%) au promovat direct egalitatea între sexe și împuternicirea femeilor), va susține în continuare în OP8 cote mai ridicate decât media națională, indicator de bază servind valoarea de 50% pentru proiectele conduse de femei și/sau integrează mecanisme concrete pentru participarea sporită a femeilor.

SGP GEF va sprijini măsuri concrete pentru a redresa inegalitățile de gen și pentru a îmbunătăți accesul femeilor la resursele naturale esențiale, efort strategic concentrat pe următoarele puncte de intervenție:

1. **Îmbunătățirea accesului și controlului femeilor asupra resurselor naturale**, prin susținerea acțiunilor de implementare de politici și norme care să îmbunătățească accesul și controlul femeilor asupra pământului, apei, pădurilor și altor resurse naturale, inclusiv măsuri specifice pentru sensibilizarea și asistența juridică a femeilor în exercitarea drepturilor lor legale și îmbunătățirea capacității femeilor de a participa la luarea deciziilor legate de utilizarea și gestionarea resurselor naturale pe care le folosesc.

2. **Promovarea participării femeilor în procesele decizionale privind resursele naturale**, prin creșterea participării active a femeilor în procesele de planificare comunitară, rurală și urbană, asigurându-ne că femeile sunt recunoscute ca agenți de schimbare și că joacă un rol egal în deciziile care influențează gestionarea resurselor naturale. Abordarea lacunelor de gen în participare și leadership este esențială pentru crearea unor

⁴ Conform metodologiei BNS, populația cu reședință obișnuită se etimează în baza datelor Recensământului populației și locuințelor din anul 2014, iar populația prezentă – în baza Recensământului din anul 2004.

⁵ Legea nr.5 din 09/02/2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați

instituții și politici mai reprezentative, care să permită femeilor să contribuie în mod semnificativ la dezvoltarea soluțiilor durabile în domeniul mediului.

3. Criterii de gen în procesul de aprobare a proiectelor:

- SGP GEF, prin Comitetele Naționale (Coordonatorul Național și Comitetul Național de Coordonare), va integra considerentele de gen ca un criteriu esențial în procesul de evaluare și aprobare a proiectelor. Se vor utiliza liste de verificare și criterii specifice pentru a analiza modul în care proiectele propuse integrează perspectivele de gen și contribuie la îmbunătățirea statutului femeilor în comunități.

- Sunt încurajate depunerea de propuneri de proiecte în limbile română și rusă, pentru a facilita participarea largă a femeilor, grupurilor social vulnerabile și tinerilor, oferindu-le astfel o platformă pentru a-și exprima nevoile și a participa activ la inițiativele de mediu.

- În toate fazele de dezvoltare și implementare a proiectelor finanțate prin SGP GEF, se vor analiza în mod detaliat rolurile pe care bărbații și femeile le au în comunități și în cadrul proiectelor. Această evaluare va include participarea acestora în proiectarea, aprobarea, implementarea și monitorizarea proiectelor.

- Se va utiliza evaluarea nevoilor ca un instrument cheie în faza de dezvoltare a proiectelor pentru a defini clar rolurile femeilor și bărbaților încă de la începutul proiectului. Această abordare va contribui la minimizarea conflictelor între diferitele părți interesate și va asigura o partajare echitabilă a beneficiilor rezultate din proiect.

Pe parcursul realizării proiectelor susținute de SGP GEF Moldova va fi utilizată evaluarea pe teren, inclusiv monitorizarea și evaluarea participării pe baza de indicatori axați pe gen⁶ pentru a urmări starea integrării aspectelor de gen în toate proiectele.

4.4 Managementul cunoștințelor

SGP GEF va promova ca fiecare proiect finanțat să includă un plan robust și bine structurat de învățare și gestionare a cunoștințelor, având ca scop captarea, partajarea și diseminarea lecțiilor învățate și a bunelor practici identificate pe parcursul implementării proiectului. Această abordare va contribui la consolidarea capacităților organizațiilor beneficiare și la crearea unui impact de lungă durată în domeniul mediului.

Fiecare proiect va trebui să includă obiective clare de învățare, resursele necesare pentru atingerea acestora și metodologii explicite pentru gestionarea cunoștințelor. Aceste metodologii vor avea planuri detaliate pentru colectarea, analizarea și diseminarea cunoștințelor pe parcursul proiectului și după finalizarea acestuia, asigurând astfel o continuitate a impactului pozitiv.

În acest context, SGP GEF va sprijini o gamă largă de activități de învățare și schimb de cunoștințe, care vor include întâlniri, distribuții de materiale pe pagini web, forumuri online și rețele tematice, târguri de cunoștințe, schimb de la coleg la coleg, demonstrare în teren cu training-uri specializate, webinarii, videoconferințe, și elaborarea de studii de caz tematice. Aceste activități vor fi completate de crearea și extinderea unei biblioteci digitale OP8,

⁶ Referință la <http://lex.justice.md/md/315674/>

care va servi ca un depozit centralizat pentru toate cunoștințele generate și partajate în cadrul proiectelor susținute.

Portofoliul de țară al proiectelor SGP va include o evaluare sistematică a rezultatelor învățării și a cunoștințelor generate în parteneriat cu societatea civilă, guvernul, sectorul privat și alți actori relevanți. Aceste evaluări vor identifica tipurile de materiale generate, vor facilita schimbul de experiență între colegi și vor utiliza locații de demonstrare pentru a exemplifica bunele practici.

De asemenea, SGP GEF va explora modalități eficiente de a amplifica impactul proiectelor prin scalarea inovațiilor de succes, contribuind astfel la o transformare sistemică în domeniul protecției mediului. Unul dintre obiectivele cheie ale SGP GEF este de a încuraja replicarea și extinderea inovațiilor identificate în cadrul proiectelor. Acest lucru se va realiza prin diseminarea cunoștințelor și a bunelor practici într-un mod accesibil și relevant pentru toate părțile interesate, asigurând că impactul pozitiv al acestor proiecte este multiplicat și susținut pe termen lung.

Această subliniază angajamentul SGP GEF de a integra învățarea și gestionarea cunoștințelor în toate etapele proiectelor, având ca scop nu doar atingerea obiectivelor de mediu, ci și crearea unei rețele de cunoștințe care să sprijine dezvoltarea durabilă și să faciliteze replicarea inovațiilor de succes în alte contexte și regiuni.

5. PLAN DE COMUNICARE

În cadrul SGP/GEF, comunicarea este recunoscută ca un element strategic esențial pentru succesul proiectelor de mediu susținute. Gestionarea și diseminarea informațiilor va fi realizată printr-o strategie bine conturată care implică activ colaborarea cu actorii cheie și organizațiile societății civile din Republica Moldova. Scopul acestei strategii este de a promova participarea largă, de a dezvolta relații eficiente și de a încuraja parteneriate solide pe parcursul întregii durate a OP8 și în fiecare etapă a ciclului de proiecte, de la faza preliminară și informativă până la implementare și raportare.

Programul și fiecare beneficiar de grant vor articula clar contribuția SGP la realizarea priorităților naționale, la programarea GEF și la strategiile PNUD. Aceasta va fi realizată printr-o abordare sistematică și proactivă de informare a OSC-urilor și a publicului larg. Metodele de comunicare vor include utilizarea mass-media, rețelele de socializare, consultări publice, activități de informare și conștientizare, precum și relații internaționale, asigurând astfel o diseminare largă a informațiilor.

Planul de comunicare al programului SGP este structurat pe două componente principale: comunicarea internă și comunicarea externă. Această abordare deschisă, profesionistă și accesibilă va asigura transparența informațiilor, contribuind la creșterea vizibilității, credibilității și reputației programului. Comunicarea internă va susține procesul de monitorizare și evaluare pe întreaga durată a proiectelor, în timp ce activitățile de comunicare externă vor fi orientate către asigurarea transparenței necesare și gestionarea eficientă a mesajelor-cheie.

Implementarea activităților de comunicare va spori prezența proiectelor SGP GEF în media vizuală, pe site-uri web și în rețelele sociale, precum și prin evenimente, rapoarte, publicații, buletine de știri și alte tehnologii inovative de comunicare. Mesajele-cheie vor fi aliniate cu strategia globală de comunicare a SGP și vor fi adaptate audienței-țintă din Republica Moldova. Planul de comunicare vizează atingerea unor obiective clare:

- Înțelegerea provocărilor ecologice globale și dezvoltare durabilă, prin creșterea gradului de conștientizare la problemele de mediu, mijloacele de trai sustenabile, reducerea sărăciei și integrarea dimensiunii de gen în proiectele de mediu.
- Mobilizarea resurselor și acțiunilor la nivel național și local, prin consolidarea eforturilor pentru a aborda problemele de mediu și pentru a încuraja implicarea activă a comunităților.
- Promovarea parteneriatelor și a implicării, prin facilitarea colaborării între OSC-uri, guvern și sectorul privat pentru atingerea obiectivelor comune.
- Armonizarea activităților în interesul comun, prin asigurarea coerenței și transparenței în toate acțiunile desfășurate în beneficiul grupurilor-țintă ale SGP.
- Îmbunătățirea percepției asupra SGP și a procedurilor de grantare, prin promovarea transparenței și clarității în procesul de grantare, facilitând astfel accesul mai larg la resurse și sprijin pentru proiectele de mediu.

Această abordare subliniază importanța unei strategii de comunicare bine structurate și orientate către rezultate, care să sprijine ONG-urile de mediu și să faciliteze implementarea eficientă a proiectelor în Republica Moldova.

6. PLAN DE MOBILIZARE ȘI PARTENERIAT DE RESURSE

Planul de parteneriate și mobilizarea resurselor OP8 are ca scop consolidarea impactului și durabilității acordării de granturi sub egida programului de țară SGP și rolurilor Grantor+. Aceasta reprezintă o oportunitate importantă pentru a maximiza impactul finanțărilor printr-o abordare strategică și colaborativă. Această inițiativă urmărește nu doar să sprijine financiar proiectele de mediu, ci și să asigure sustenabilitatea acestora printr-o schemă de cofinanțare 1:1. În acest context, pentru fiecare dolar alocat din fondurile GEF, beneficiarii trebuie să mobilizeze fonduri suplimentare din alte surse, ceea ce subliniază importanța colaborării și a atragerii de noi resurse. De remarcat este faptul că, deși contribuțiile în natură sunt valoroase (nu mai mult de 50%), cel puțin 50% din cofinanțarea proiectelor trebuie să fie în numerar, aspect care întărește angajamentul financiar al părților implicate.

În conformitate cu rezultatele financiare ale perioadei anterioare și rezultatele interviurilor în perioada OP8 se va păstra un echilibru atent între alocarea resurselor către inițiative strategice și evaluarea potențialului de cofinanțare al beneficiarilor. Acest lucru asigură că fondurile sunt utilizate eficient, în concordanță cu rezultatele financiare anterioare și cu potențialul de a atrage noi resurse. De asemenea, proiectele de scară mică și OSC-urile locale fără experiență vor beneficia de sprijin în dezvoltarea capacităților. ONG-urile cu experiență sunt invitate să colaboreze cu cele locale prin formarea de consorții, facilitând astfel transferul de cunoștințe și implementarea celor mai bune practici. Această abordare colaborativă nu doar că îmbunătățește eficacitatea proiectelor, dar și întărește capacitatea comunităților locale de a gestiona și rezolva problemele de mediu.

a) Cofinanțare în numerar și în natură asigurată și planificată

În cadrul OP8, Programul de Granturi Mici al GEF (GEF SGP) dispune de un buget total de 456.818 USD (Fonduri CORE) și 533.747 USD (Fonduri STAR), la care se va atrage obligatoriu cel puțin un volum echivalent de cofinanțare, din care maximum 50% poate fi în natură (in-kind), provenit din diverse surse. La nivel de proiect, grantul poate constitui până la 75.000 USD pentru proiectele simple și până la 150.000 USD pentru proiectele strategice. În plus, se va asigura ca până la 70% din bugetul total GEF SGP să fie alocat intervențiilor în peisajele terestre.

b) Oportunități de cofinanțare

În urma consultărilor actorilor relevanți și interviuarea beneficiarilor și au fost determinate activitățile concrete și abordările pentru a facilita cofinanțarea necesară în proiectele promovate de OSC-uri. Aceste surse pot fi: APL,

agenți economici interesați, donatori/parteneri de dezvoltare (GIZ, SIDA, ADA, IFAD, Solidarity Fund PL în Moldova, PNUD, etc), cetățeni/beneficiari direcți, Guvern/bugetul de stat (Fondul Național de Mediu, FNDRL, ODA, AEE), fonduri UE, alte surse (consilii raionale, voluntari, colaborarea mai largă cu alte proiecte, băștinași migrați, fundraising, ONG-uri, elevi, profesori).

Activitățile concrete și abordările pentru a facilita cofinanțarea proiectelor vor fi structurate pe următoarele dimensiuni:

- resursele GEF (inclusiv altele decât SGP) și non-GEF (donatori multilaterali/bilaterali, fundații, etc) pentru implementarea Inițiativelor strategice CPS și susținerea abordării Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD) a Organizației Națiunilor Unite (ONU) 2030;
- recuperarea costurilor pentru co-finanțarea unei cote a costurilor non-grant al programului de țară SGP (i.e. resursele PNUD, Bugetele publice naționale, contribuțiile Guvernului, donatorii bilaterali);
- oportunitatea și flexibilitatea SGP GEF de a servi drept instrument de co-finanțare pentru alte proiecte și programe relevante;
- finanțarea potențială din partea sectorului privat (ex. susținerea întreprinderilor durabile de succes pentru extinderea acestora).

7. OPORTUNITĂȚI DE PARTENERIAT

Mobilizarea resurselor dincolo de finanțarea GEF este esențială pentru extinderea inițiativelor de mediu bazate pe comunitate și pentru asigurarea durabilității pe termen lung. SGP, prin echipa sa, CNC și eventualele Grupuri Consultative Tehnice (GCT/TAG), reprezintă un element important în consolidarea capacităților comunităților și ale organizațiilor societății civile de a accesa fonduri suplimentare de la alți donatori și instituții de finanțare. Deși aceste fonduri nu sunt direcționate direct către SGP, activitățile respective pot fi considerate parte a procesului de mobilizare de resurse, deoarece sprijinul oferit contribuie la creșterea fluxului de resurse către actorii SGP și parteneriatele lor.

Pentru valorificarea resurselor și creșterea impactului proiectelor implementate, Ghidurile Operaționale ale GEF SGP OP8 permit și încurajează cofinanțarea proiectelor pe baza unei abordări de tip „proiect integrat”. Aceasta facilitează accesarea diferitelor oportunități de finanțare. De exemplu, asocierea a doi aplicanți care depun cereri de finanțare către doi finanțatori diferiți, sub umbrela unui „proiect integrat”, poate crea sinergii valoroase și poate crește șansele de succes. De asemenea, cofinanțarea bazată pe un acord între doi finanțatori sau reunirea unor activități complementare care mobilizează comunitățile reprezintă strategii eficiente pentru maximizarea impactului proiectelor și atragerea de resurse suplimentare.

CPS va încuraja parteneriatele public–private (PPP), prin care instituțiile publice (ministere, agenții de dezvoltare regională, autorități locale) și companiile private pot contribui cu resurse financiare sau în natură pentru a completa granturile GEF SGP. Explorarea platformelor digitale de crowdfunding pentru mobilizarea contribuțiilor la scară mică din partea comunităților constituie, de asemenea, o oportunitate de creare a unor parteneriate inovatoare și de consolidare a coeziunii comunitare.

Aceste metode nu doar diversifică sursele de finanțare, ci promovează colaborarea dintre diferiți actori, sporesc vizibilitatea inițiativelor, încurajează responsabilitatea socială corporativă și întăresc eforturile comune de protecție a mediului. Din această perspectivă, sprijinirea acestor inițiative este esențială pentru asigurarea durabilității și extinderii proiectelor de mediu pe termen lung.

8. PLAN DE MANAGEMENT AL RISCURILOR

Riscurile cheie anticipate în implementarea Strategiei Programului de Țară pe parcursul OP8 țin de următoarele aspecte: (i) riscurile sociale și de mediu (cu referire la Standardele Sociale și de Mediu ale PNUD); (ii) riscurile climatice; (iii) alte riscuri posibile. În tabelul de mai jos sunt trecute toate riscurile identificate, estimând gradul și probabilitatea riscului, cât și măsurile relevante de atenuare a riscului.

Tabelul 3. Descrierea riscurilor identificate în OP8

Descrieți riscul identificat	Gradul riscului (redus, mediu, înalt)	Probabilitatea riscului (redușă, medie, înaltă)	Măsurile prevăzute de atenuare a riscului
Dificultăți legate de cofinanțarea mare (50%)	Înalt	Înalt	Acorduri de susținere cu alți donatori pentru cofinanțarea de proiecte de mediu; Promovarea de acțiuni în strategiile locale, care ar facilita cofinanțări ale APL-urilor
Diminuarea numărului de aplicanți și implicarea redusă a ONG-urilor	Înalt	Mediu	Promovarea mai activă a SGP în acțiuni "de la om la om"; Diseminarea informației în parteneriat cu APC despre implementarea politicilor de mediu
Pauze în implementare și reguli noi de acordare a granturilor legate de transferul competențelor de administrare financiară de la UNOPS către UNDP	Înalt	Înalt	Instituțională; Comunicare cu beneficiarii; Informare operativă a grantiștilor; Transferul informației de pe web pe o platformă specializată ONG-urilor de mediu
Pasivitatea populației și APL	Înalt	Înalt	Concentrarea pe promovarea unor acțiuni de necesitate stringentă
Riscuri legate de continuitatea rezultatelor proiectelor implementate	Înalt	Înalt	Concentrarea pe atingerea unor indicatori durabili; Promovarea perpeturării memoriei instituționale
Dificiența resurselor umane calificate în atragerea și implementarea proiectelor	Mediu	Mediu	Măsurile de asistență calificată în procesul de elaborare și implementare a proiectelor
Instabilitatea politică	Mediu	Medie	Neimplicarea în acțiuni politice
Instabilitatea geopolitică regională	Mediu	Medie	Neimplicarea în acțiuni politice aferente războiului din regiune
Riscurile de mediu	Mediu	Medie	Flexibilitatea acțiunilor SGP pentru a putea reacționa prompt la noile provocări
Riscurile climatice	Înaltă	Medie	Flexibilitatea acțiunilor SGP pentru a putea reacționa prompt la noile provocări.

			Evaluarea mai frecventă (semestrial) a riscurilor legate de schimbările climatice (mai greu de prezis)
--	--	--	--

Pe parcursul implementării CPS OP8 riscurile vor fi urmărite și la necesitate revizuite pe parcursul actualizării anuale a strategiei și pregătirii RAM. Periodic și prin consultarea OSC/OBC și actorilor relevanți se va face o evaluare clară a gradului și valabilității riscului, precum și eficiența măsurilor întreprinse de atenuare a riscurilor. Intervențiile ulterioare vor ține de ajustarea probabilității riscului, eliminarea unor riscuri sau apariția noilor riscuri, identificând și noile măsuri de reducere a lor. Conform constatărilor efectuate se va propune ajustarea corespunzătoare a Strategiei Programului de Țară GEF SGP pentru OP8.

9. PLAN DE MONITORIZARE SI EVALUARE

Planul de monitorizare și evaluare urmează îndrumările Programului de Țară M&E SGP. Acesta reflectă abordările de monitorizare atât la nivel de țară, cât și la nivel de proiect, precum și cadrul de rezultate previzionate a Strategiei Programului de Țară.

9.1 Monitorizarea abordărilor la nivel de proiect și de țară

Procesul de monitorizare și evaluare (M&E) al programului GEF SGP este esențial pentru a asigura succesul și transparența fiecărui proiect finanțat. Acest proces cuprinde un set cuprinzător de acțiuni orizontale, care sunt aplicate cu regularitate în toate etapele unui proiect – de la planificarea inițială, la formularea și depunerea propunerilor, implementare, raportare, și până la analiza finală a rezultatelor. M&E constituie o un pilon fundamental al GEF SGP, având ca obiectiv principal măsurarea progresului și a realizărilor fiecărui proiect la nivel național, utilizând un sistem clar și bine structurat de raportare. Acest sistem permite identificarea rapidă a oricăror dificultăți în implementare și asigură o evaluare continuă a calității obiectivelor atinse și că resursele alocate sunt gestionate eficient, iar proiectele finanțate contribuie în mod semnificativ la obiectivele de mediu stabilite. Monitorizarea permanentă urmărește modul în care activitățile proiectelor duc la atingerea rezultatelor și a indicatorilor planificați. Aceasta oferă posibilitatea de a face ajustări necesare în timp real pentru a îmbunătăți performanța proiectelor și a maximiza impactul pozitiv asupra mediului, asigurându-se astfel că investițiile sunt utilizate într-un mod cât mai eficient și orientat spre rezultate tangibile.

Evaluarea periodică a proiectelor joacă un rol critic în aprecierea relevanței, performanței, efectelor și impactului fiecărui proiect în raport cu obiectivele stabilite și indicatorii specifici ai GEF SGP. Această evaluare oferă o imagine clară și obiectivă asupra eficacității proiectelor finanțate, evidențiind modul în care acestea contribuie la obiectivele strategice de protecție a mediului. Un aspect deosebit de important al procesului M&E este asigurarea calității datelor. În acest sens, un proces sistematic și riguros de înregistrare a proiectelor și a datelor la nivel național în baza de date a SGP este menținut continuu. Acest lucru garantează că toate informațiile relevante sunt corect colectate, centralizate și actualizate, oferind încrederea necesară în veridicitatea și integritatea datelor prezentate.

Astfel, procesul de monitorizare și evaluare al programului GEF SGP reprezintă un instrument vital, asigurând nu doar o utilizare transparentă și responsabilă a fondurilor, ci și o îmbunătățire continuă a proiectelor finanțate.

Acest cadru robust de M&E contribuie semnificativ la atingerea obiectivelor globale de mediu, demonstrând eficiența și impactul pe termen lung al inițiativelor susținute.

La nivel de proiect M&E va urmări progresul în atingerea rezultatelor angajate, de care este responsabil OSC-ul. În rapoartele sale (de progres, final) fiecare echipă de proiect va prezenta descrierea activităților realizate, gradul de atingere a indicatorilor de program și de proiect, bunele practici și lecțiile învățate din dificultățile întâmpinate, consumul mijloacelor alocate, evaluarea rezultatelor atinse, etc. La fel, în informațiile despre progresele în acțiunile întreprinse în conformitate cu planurile din propunerea de proiect, vor fi prezentate succesele și neajunsurile întâmpinate, pentru a putea asigura corecțiile necesare, dar și schimbul regulat de opinii cu Comitetul Național de Coordonare (CNC) al SGP GEF pentru un proces continuu de îmbunătățire și învățare. Totodată, în procesul de monitorizare și evaluare a proiectului OSC-ul va implica și grupurile țintă și partenerii, care au participat la elaborarea și implementarea acestuia. Rapoartele de M&E trebuie să includă opiniile și viziunile partenerilor.

La nivel de țară M&E rezultatelor tuturor proiectelor din portofoliul programului vor fi agregate și analizate în special pe următoarele dimensiuni: atingerea țărilor și indicatorilor Strategiei Programului de Țară, sistematizarea și amplificarea bunelor practici și lecții învățate, îmbunătățirea relațiilor dintre actorii implicați, raportarea către echipa națională de gestionare a SGP GEF.

Proiectele SGP vor fi trecute periodic printr-un sistem de monitoring orientat spre: (i) obținerea în baza rapoartelor a informațiilor despre progresele în relație cu rezultatele preconizate, stipulate în propunerea de proiect; (ii) identificarea punctelor forte și succeselor, precum și a punctelor slabe și neajunsurile potențiale de către echipele proiectelor; (iii) asigurarea regulată a feed-backului pentru un proces continuu de învățare și schimb de experiență între participanții la SGP. Comunicarea continuă (prin e-mail, telefon, skype, etc.) între echipele proiectelor și CNC este esențială în procesul de monitorizare a proiectelor, inclusiv celor aflate în dificultate. Totodată, monitoringul va servi drept instrument de modificare a activităților pentru atingerea mai bună a rezultatelor preconizate.

Vizitele de monitorizare vor avea o periodicitate programată de minim 1-2 ori pentru fiecare proiect (de regulă corelate cu procesul de raportare de progres și finală) realizată de CNC, inclusiv cu invitarea altor actori relevanți. Astfel, în teren se va observa realizarea efectivă a acțiunilor raportate ale proiectului și modul de implicare a beneficiarilor de grant. CN va documenta modul de atingere a indicatorilor de țară și inițiativelor globale GEF, impactul activităților realizate și bunele practici din Republica Moldova, precum și va constata discrepanțele sau derapajele de la contractele de grant. Astfel, în rapoartele de monitorizare se vor indica constatările, observațiile, recomandările și măsurile care urmează a fi luate de beneficiari, CN și CNC, care vor fi informați corespunzător.

Vizitele de monitorizare pot viza câteva proiecte unite într-un cluster pentru a putea scala performanțele asistenței SGP GEF. Organizarea vizitelor comune de monitoring cu alți donatori co-finanțatori (beneficiari, fundații, instituții academice, etc) a proiectelor SGP GEF este încurajată.

Evaluarea proiectelor la sfârșitul termenului se va axa pe analiza performanței și rezultatelor proiectului reieșind din obiectivele fiecărui proiect, dar și a indicatorilor la nivel de țară, activitatea OSC-urilor și posibilitățile de îmbunătățire a capacităților de implicare a comunităților în rezolvarea problemelor de mediu. Planurile pentru evaluările portofoliului de proiecte SGP GEF va corobora diferitele tipuri de rapoarte care vor ajuta programul la

menținerea responsabilității, durabilității, permite replicabilitatea și oferă oportunitatea pentru identificarea și comunicarea bunelor practici.

Monitorizarea participativă și respectarea îndrumărilor etice sunt caracteristici importante ale SGP M&E. Astfel, fiecare beneficiar de grant va prezenta metodele de realizare a monitorizării conduse de comunitate (ședințe și ateliere comune, colectare de date sau studii participative, etc), actorii locali, membrii comunității, inclusiv persoanele vulnerabile, implicate periodic în definirea progresului și rezultatelor proiectului raportat.

Implicarea beneficiarilor proiectelor în procesul de M&E va amplifica înțelegerea reciprocă necesară în realizarea proiectului, va asigura date participative, reprezentative și credibile, precum și va consolida capacitățile actorilor implicați în dezvoltarea activităților comune. Implicarea pe larg a părților interesate în procesul de evaluare și auto-monitorizare, va scala experiența obținută în cadrul programului și înțelegerea mai bună a lecțiilor învățate.

Tabelul 4. Planul de M&E la nivel de Program de Țară

Activitatea de M&E	Scopul	Părțile responsabile	Sursa de finanțare	Perioada de timp
Elaborarea Strategiei Programului de Țară (CPS)	Cadrul pentru acțiuni, inclusiv identificarea proiectelor la nivel de comunitate.	CN, CNC, părțile interesate din țară, beneficiarii de granturi	Un grant SGP pentru planificarea grantului pentru implicarea consultanților va fi utilizat pentru a actualiza CPS OP8 .	La începutul OP8
Revizuirea anuală a CPS și analiza rezultatelor proiectelor la ședința CNC	Evaluarea eficacității proiectelor, portofoliului de țară; învățării, managementului adaptiv.	CN, CNC, Oficiul de Țară PNUD (Clusterul de climă, mediu, energie), Echipa Centrală de Management al Programului (ECMP).	Timpul personalului, bugetul operațional de țară.	Cel puțin revizuirea anuală ⁷ pentru a asigura CPS OP8 în atingerea rezultatelor scontate și realizarea unor schimbări la timp și bazate pe dovezi în CPS , după necesitate ⁸ .
Studiul privind raportul anual de monitorizare ⁹	Facilitarea raportării eficiente către ECMP și GEF. Servește drept instrument primar pentru a înregistra și prezenta rezultatele în mod analitic către donatori.	CN/AP (asociatul de proiect) în strânsă colaborare cu CNC. ECMP oferă îndrumare tehnică și suport, și primește cererea finală a țării pentru acțiuni ulterioare.	Timpul personalului	O dată pe an în iunie-iulie

⁷ Se recomandă ca revizuirea anuală a CPS să fie realizată în jurul perioadei de prezentare a Raportului Anual de Monitorizare (RAM) pentru ambele procese pentru a acumula beneficii de la un proces la altul (perioada sugerată este mai-iulie).

⁸ Vă rugăm să notați că CPS OP8 va fi perceput ca un document dinamic și poate fi actualizat de echipa de țară a SGP și CNC în mod periodic pentru a reflecta orice ajustare necesară întru asigurarea impactului maxim. Procesul de actualizare a CPS trebuie să facă parte din Revizuirea anuală a CPS .

⁹ Prezentarea la timp și de calitate la nivel de țară pentru Procesul anual de monitorizare este obligatorie. Fiind un Program Global, Raportul Anual de Monitorizare facilitează raportarea agregată de ECMP către GEF, PNUD și alți actori cointeresați.

Activitatea de M&E	Scopul	Părțile responsabile	Sursa de finanțare	Perioada de timp
Revizuirea portofoliului de țară	Captarea rezultatelor metodologice la nivel de portofoliu la un anumit moment pentru a aprecia schimbarea la nivel de impact, cât și adoptarea mai vastă. Obiectivul este de a susține raportarea către actorii interesați, învățarea și suportul pentru elaborarea strategică / implementarea CPS.	CN, CNC	Poate fi utilizat un grantul de planificare SGP pentru implicarea consultanților în revizuirea impactului ciclurilor operaționale anterioare și utilizarea lecțiilor însușite în elaborarea CPS OP8, cât și pentru implementarea acestora. Suport tehnic la nivel global pe M&E ar putea fi oferit.	O dată per etapă operațională
Baza de date SGP	Asigurarea înregistrării tuturor contribuțiilor programului de țară și proiectelor în baza de date SGP.	CN, AP	Timpul personalului	Pe tot parcursul etapei operaționale. Asigurarea calității și plenitudinii datelor înainte de ciclul anual de monitorizare (mai-iunie în fiecare an).
Audit	Asigurarea conformității cu standardele și normele de implementare/gestionare a proiectului.	UNDP / Contractant extern. CN/AP pentru acordarea suportului solicitat.	Bugetul operațional global	Annual pentru țările selectate în baza evaluării riscurilor.

9.2 Cadrul de rezultate CPS

Tabelul 5: Cadrul de rezultate pentru Strategia Programului de Țară SGP OP8

<p>Alinierea cu Obiectivele de Dezvoltare Durabilă la care va contribui CPS:</p> <p>obiectivul 3: Sănătate și stare de bine obiectivul 6. Apa curată și igiena obiectivul 7: Energie accesibilă și curată obiectivul 11: Orașe și comunități durabile obiectivul 12: Consum și producție responsabile obiectivul 13: Acțiune asupra climei obiectivul 15: Viața pe pământ obiectivul 17: Parteneriate pentru obiective</p>
<p>Sinergie cu documentul programului de țară al PNUD (CPD 2023-2027):</p> <p>Acțiunile OP8 în domeniul agriculturii durabile, economiei circulare și gestionării deșeurilor contribuie direct la CPD Obiectivul 3: „Dezvoltare economică incluzivă, competitivă și durabilă și acces egal la muncă decentă și ocupare productivă”.</p>

Accentul pus de OP8 pe incluziunea socială, egalitatea de gen și platforme de dialog multiactor se aliniază cu CPD Obiectivul 2: „O guvernanta mai responsabilă, transparentă, bazată pe drepturile omului și sensibilă la dimensiunea de gen, care împuternicește toate persoanele din Republica Moldova să participe și să contribuie la procesele de dezvoltare”. Per ansamblu, Strategia Programului de Țară OP8 completează CPD al PNUD (2023–2027) prin contribuția adusă la cele patru rezultate strategice din UNSDCF:

(i) promovarea dezvoltării verzi și a rezilienței climatice prin conservarea biodiversității, restaurarea terenurilor și soluții energetice cu emisii reduse, conduse de comunități;

(ii) stimularea unei dezvoltări economice incluzive și durabile prin economia circulară și locuri de muncă verzi;

(iii) consolidarea guvernantei participative și a incluziunii sociale prin platforme de dialog multiactor și abordări sensibile la egalitatea de gen; și

(iv) consolidarea managementului cunoștințelor și a parteneriatelor pentru a scala inovația și schimbarea sistemică.

OP8 funcționează ca un mecanism catalizator pentru localizarea priorităților CPD, prin împuternicirea societății civile și a comunităților să implementeze soluții integrate, incluzive și ecologic durabile.

Obiectivul programului OP8 SGP: Implicarea OSC/OBC locale în abordări peisaj terestru-spații marine din întreaga lume, oferindu-le acces la cunoștințe și informații, capacitându-le prin învățare din practică și dezvoltare de abilități și oferind asistență tehnică și suport financiar în formă de grant pentru intervenții, care sporesc bunăstarea și condițiile socioeconomice și generează beneficii globale de mediu.

1 Inițiative strategice OP8 SGP CPS	2 Indicatori și ținte CPS	3 Mijloace de verificare
<p><u>Inițiativa strategică 1:</u> Conservarea la nivel comunitar a ecosistemelor și speciilor amenințate (Indicatorii de bază ai GEF: 1; 3; 4)</p> <ol style="list-style-type: none"> Creșterea eficienței în conservarea și gestionarea biodiversității și ecosistemelor prin implementarea unor sisteme de guvernare echitabile, care recunosc și respectă drepturile comunităților locale. Îmbunătățirea practicilor și abordărilor favorabile biodiversității conduse de comunitate în sectoare cheie (de ex. agricultura, pescuitul, silvicultura, turismul, infrastructura, etc.). Îmbunătățirea acțiunilor conduse de comunitate pentru protecția speciilor amenințate. 	<ul style="list-style-type: none"> 50 hectare de peisaje terestre cu practici îmbunătățite de management (ex. plantații silvice noi, înierbări) pentru beneficii aduse biodiversității 40 ha de arii naturale protejate fortificate (inclusiv zone nucleu, coridoare ecologice, fâșii de protecție a bazinelor acvatice) Studii sau planuri de management pentru 3 arii naturale și zone protejate. 	<p>Raportarea individuală a proiectelor de către echipele de țară SGP (ca parte a rapoartelor intermediare și finale de progres). Variabile de comparație ale evaluării inițiale (utilizarea modelelor conceptuale și a datelor despre parteneri, după caz).</p> <p>Raport anual de monitorizare (RAM), baza de date globală SGP. Revizuirea programului de țară. Statistica sectorială națională.</p>

<p><u>Inițiativa strategică 2:</u> Agricultura, pescuitul durabil și securitatea alimentară (Indicatorii de bază ai GEF: 3; 4)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sporirea diversificării și îmbunătățirea lanțului valoric în producția alimentară, protejând ecosistemele vulnerabile. 2. Eliminarea defrișărilor din lanțul de aprovizionare și extinderea refacerii terenurilor degradate. 	<ul style="list-style-type: none"> • 50 hectare de teren și ecosisteme în curs de restaurare, inclusiv terenuri în sisteme de producere • 5 parteneriate pentru promovarea agriculturii durabile și a pescuitului și/sau a securității alimentare (ex. diversificarea, intensificarea durabilă, practicile agroecologice, agricultura inteligentă față de climă, programele de certificare, inițiativele locale de aprovizionare, reducerea deșeurilor și economia circulară, managementul durabil al pescuitului, etc.) • Studii tematice pentru protecția calității solului. 	<p>Raportarea individuală a proiectelor de către echipele de țară SGP (ca parte a rapoartelor intermediare și finale de progres). Raport anual de monitorizare (RAM), baza de date globală SGP. Revizuirea programului de țară. Indicatorii rezilienței socio-ecologice pentru peisajele de producere (SEPL). Statistica sectorială națională.</p>
<p><u>Inițiativa strategică 3:</u> Beneficii conexe accesului la energie cu emisii scăzute de carbon (Indicatorii de bază ai GEF: 6)</p> <p>Sprijinirea implementării Acordului de la Paris și a CND-urilor</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Promovarea tehnologiilor regenerabile și eficiente din punct de vedere energetic, ce oferă beneficii socio-economice și îmbunătățesc mijloacele de trai. 2. Susținerea serviciilor energetice descentralizate și autonome, bazate pe surse locale, necesare pentru dezvoltarea zonelor rurale și urbane. 	<ul style="list-style-type: none"> • 2.000 tone CO₂e atenuate/evitate • 150 kW de capacitate instalată de energie regenerabilă în sisteme de scară comunitară (ex. bazate pe tehnologii fotovoltaice sau eoliene de capacități mici, biomasă etc.) • 2 soluții adaptate la nivel local care promovează tehnologiile cu emisii scăzute de carbon (ex. sobe eficiente din punct de vedere energetic dezvoltate la nivel local, utilizări inovatoare ale energiei solare/eoliene, tehnologia biogazului nouă/modificată etc.) • 5 ha de culturi energetice (păduri și terenuri ne-forestiere cu restabilirea și consolidarea stocurilor de carbon inițiată) • 30 gospodării care obțin beneficii din acces la energie de producție locală. 	<p>Raportarea individuală a proiectului din partea echipelor de țară ale SGP (drept parte a raportului de progres de la mijloc de termen și cel final). Raportul anual de monitorizare (RAM), baza de date globale SGP. Revizuirea Strategiei programului de țară (contribuțiile CNC). Statistica sectorială națională. Rapoartele partenerilor de dezvoltare relevanți. Imputurile CND-urilor.</p>
<p><u>Inițiativa strategică 4:</u> Coaliții de la nivel local spre cel global pentru gestionarea substanțelor chimice și a deșeurilor</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Promovarea gestionării materialelor plastice / deșeurilor solide și a economiei circulare. 2. Reducerea/eliminarea utilizării substanțelor chimice cu toxicitate sporită în agricultură. 	<ul style="list-style-type: none"> • 50 tone de poluanți și gunoi înlăturate sau eliminate • 3 recomandări de politici sau inițiative de advocacy legate de poluarea terestră, ca urmare a proiectului SGP • 2 coaliții locale până la globale pentru gestionarea produselor chimice și a deșeurilor consolidate și/sau stabile. 	<p>Raportarea individuală a proiectului din partea echipelor de țară ale SGP (drept parte a raportului de progres de la mijloc de termen și cel final). Parteneriat strategic cu IPEN și partenerii de țară Mercury GOLD. Raportul anual de monitorizare (RAM), baza de date globale SGP. Revizuirea programului de țară. Indicatorii rezilienței socio-ecologice pentru peisajele de producere (SEPL).</p>

<p>3. Îmbunătățirea coalițiilor locale și globale privind gestionarea substanțelor chimice, a deșeurilor și a mercurului.</p>		<p>Statistica sectorială națională. Rapoartele partenerilor de dezvoltare relevanți.</p>
<p>Inițiativa strategică 5: Catalizarea soluțiilor urbane durabile</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Îmbunătățirea capacităților pentru dezvoltarea urbană rezilientă și cu emisii reduse prin soluții integrate, incluzive din punct de vedere social și conduse de comunitate. 2. Demonstrarea de soluții / abordări urbane inovatoare incluzive din punct de vedere social (inclusiv gestionarea deșeurilor și a substanțelor chimice, energie, transport, protecția bazinelor hidrografice, servicii ecosistemice și biodiversitate). 3. Promovarea parteneriatelor public-private pentru accesul la energie cu emisii reduse de carbon pentru comunitățile marginalizate. 	<ul style="list-style-type: none"> • 2 soluții durabile bazate pe comunitate în peisajele urbane (ex. transport, conservarea biodiversității, managementul substanțelor chimice și a deșeurilor, eficiența energetică, protecția bazinelor hidrografice etc.) • 2 proiecte focusate pe soluții urbane (ex: centre inovatoare, revitalizare urbană la scară mică, elemente de SMART city, specializare inteligentă etc.) • 2 proiecte implementate în infrastructura verde (parcuri) și albastră (lacuri) în limitele localităților. 	<p>Raportarea individuală a proiectului din partea echipelor de țară ale SGP (drept parte a raportului de progres de la mijloc de termen și cel final). Parteneriat strategic cu IPEN și partenerii de țară Mercury GOLD. Raportul anual de monitorizare (RAM), baza de date globale SGP. Revizuirea programului de țară. Indicatorii rezilienței socio-ecologice pentru peisajele de producere (SEPL). Statistica sectorială națională. Rapoartele partenerilor de dezvoltare relevanți.</p>
<p>Inițiativa strategică 6: Adaptare bazată pe comunitate (ABC)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Reducerea vulnerabilității și îmbunătățirea capacității de adaptare a comunităților. 2. Promovarea experiențelor și modelelor concrete de adaptare a comunităților locale la schimbările climatice. 3. Încurajarea politicilor de integrare a adaptării bazate pe comunitate în cadrul proceselor naționale. 	<ul style="list-style-type: none"> • 5 comunități locale cu capacități sporite pentru adaptarea la condiții climatice extreme • 2 modele concrete de adaptare a comunităților locale la schimbările climatice. 	<p>Raportarea individuală a proiectului din partea echipelor de țară ale SGP. Raportul anual de monitorizare (RAM), baza de date globale SGP. Revizuirea programului de țară. Statistica sectorială națională. Rapoartele partenerilor de dezvoltare relevanți.</p>
<p>Inițiativa strategică 7: Politici OSC-Guvern-sector privat și planificarea platformelor de dialog</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2 dialoguri formate sau consolidate între OSC-guvern-sector privat 	<p>Raportarea individuală a proiectului din partea echipelor de țară ale SGP.</p>

<p>1. Încurajarea participării comunității în politicile globale și naționale, la elaborarea de strategii globale relevante mediului și dezvoltării durabile.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2 schimbări de politici la nivel înalt asociate cu participarea crescută a comunităților la platformele de dialog cu mai multe părți interesate • 100 de reprezentanți ai grupurilor de incluziune socială (femei, tineri, persoane cu nevoi speciale, fermieri, alte grupuri marginalizate) implicați plenar în platforme de dialog 	<p>Raportul anual de monitorizare (RAM), baza de date globale SGP. Revizuirea programului de țară.</p>
<p><u>Inițiativa strategică 8:</u> Îmbunătățirea incluziunii sociale (orizontal)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Promovarea inițiativelor incluzive direcționate. 2. Integrarea incluziunii sociale în toate proiectele. 	<ul style="list-style-type: none"> • 1,000 persoane care beneficiază de investiții finanțate de GEF dezagregate pe sex (indicator de bază GEF 11) • 10 proiecte cu intervenții axate care promovează egalitatea de gen și abilitarea femeilor • 10 proiecte care demonstrează modele de implicare (a) a grupurilor etnice minoritare, (b) a tinerilor și (c) a persoanelor cu nevoi speciale. • 10 granturi cu sprijin direcționat pentru 1) femei sau grupuri de femei; 2) tineri sau grupuri conduse de tineri; 3) grupuri etnice minoritare • 50% din portofoliul total de granturi accesate de 1) femei sau grupuri de femei; 2) tineri sau grupuri conduse de tineri; 3) grupuri etnice minoritare 	<p>Raportarea individuală a proiectului din partea echipelor de țară ale SGP. Raportul anual de monitorizare (RAM), baza de date globale SGP. Revizuirea programului de țară.</p>
<p><u>Inițiativa strategică 9:</u> Managementul cunoștințelor (MC) (orizontal)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Captarea cunoștințelor și lecțiilor din proiecte și activități. 2. Îmbunătățirea capacităților OSC/OBC. 3. Realizarea schimburilor Sud-Sud pentru promovarea transferului de tehnologii și replicarea bunelor practici. 	<ul style="list-style-type: none"> • 10 proiecte care implică OSC/OBC locale sau comunități în întâlniri de monitorizare a rezultatelor proiectelor, evaluarea impactului și a lecțiilor învățate • 10 evenimente de schimb/partajare de cunoștințe cu participarea comunităților locale • 1 bază de date online de cunoștințe dezvoltată ca rezultat al proiectului SGP • 2 schimburi Sud-Sud între comunități, ONG-uri/OSC sau alți parteneri în sau între țări pentru a transfera cunoștințe, a reproduce tehnologia, instrumentele sau abordările privind problemele globale de mediu 	<p>Raportarea individuală a proiectului din partea echipelor de țară ale SGP. Raportul anual de monitorizare (RAM), baza de date globale SGP. Revizuirea programului de țară.</p>
<p><u>Inițiativa strategică 10:</u> Managementul rezultatelor, monitorizarea și evaluarea (M&E) (orizontal)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Administrarea noii strategii M&E în programul de țară, elaborarea și 	<ul style="list-style-type: none"> • 4 evaluări ale impactului efectuate la nivel național cu dovezi ale impactului SGP și lecții învățate. 	<p>Raportarea individuală a proiectului din partea echipelor de țară ale SGP. Raportul anual de monitorizare (RAM), baza de date globale SGP. Revizuirea programului de țară.</p>

implementarea proiectelor și luarea deciziilor utilizând mecanismele participative.		
---	--	--

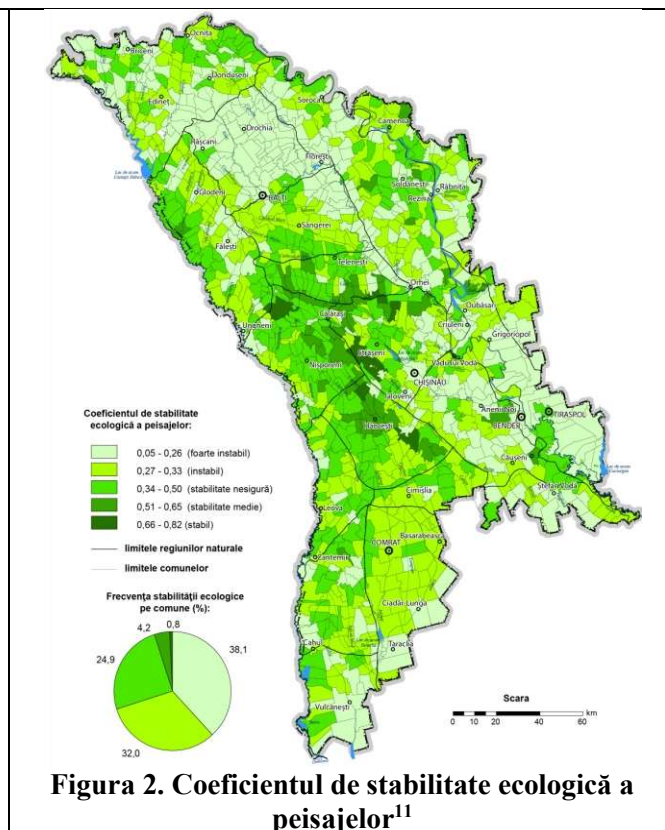
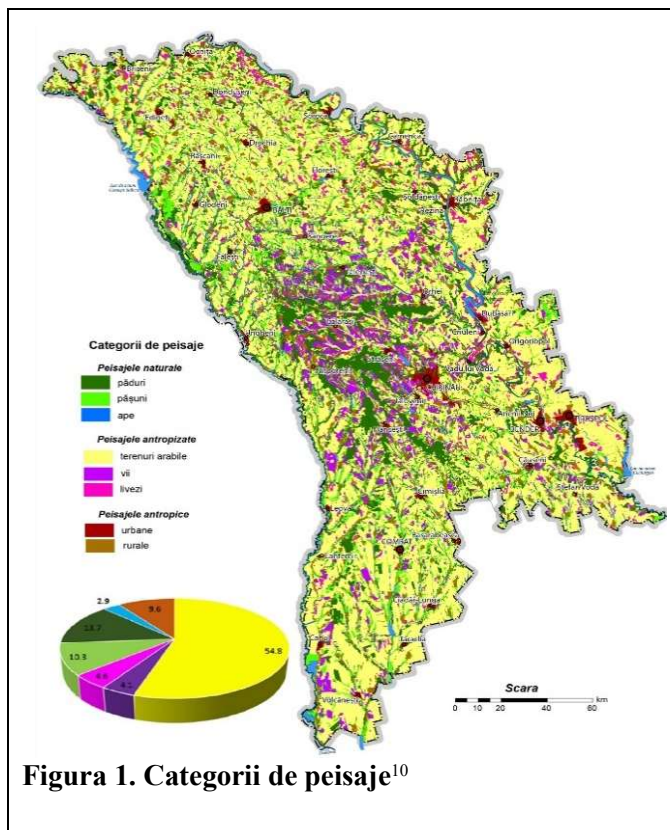
10. AVIZAREA COMITETULUI NAȚIONAL DE CONDUCERE

Membrii CNC implicați în dezvoltarea, revizuirea și aprobarea OP8 CPS	Semnătura
Silvia Pană-Carp, UNDP Moldova	
Călin GHEORGHITĂ, Ministerul Mediului	
Mihai Lupu, Institutul de Energetică al MECC	
Rodica Frecăuțanu, ONG „Caroma Nord”	
Iurie Bejan, Institutul de Ecologie și Geografie	
Silvia Bicenco, ALDA Moldova	

ANEXE

Anexa 1

Materiale de suport pentru tipologia peisajului terestru din Republicii Moldova pentru intervenții în OP8

¹⁰ <https://ieg.md/laboratorul-geografia-peisajelor>

¹¹ <https://ieg.md/laboratorul-geografia-peisajelor>

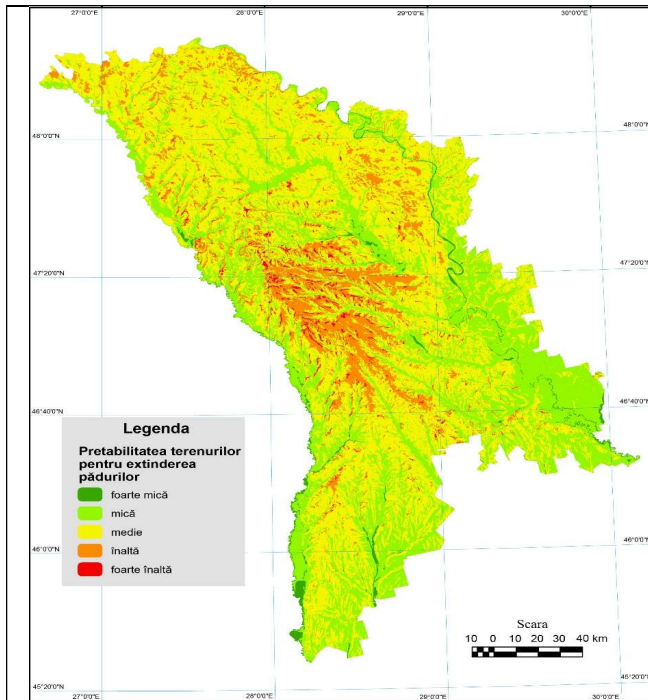

Figura 3. Terenuri pretabile pentru împădurire¹²

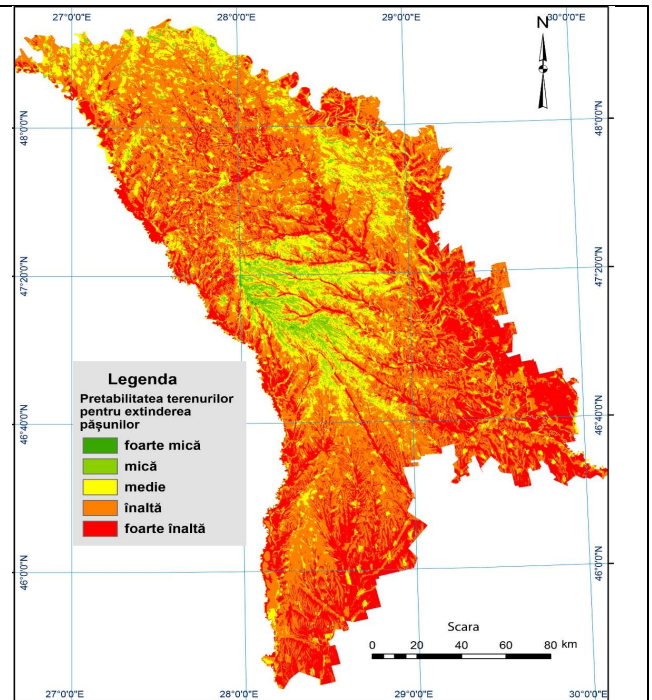

Figura 4. Terenuri pretabile pentru înerbare¹³

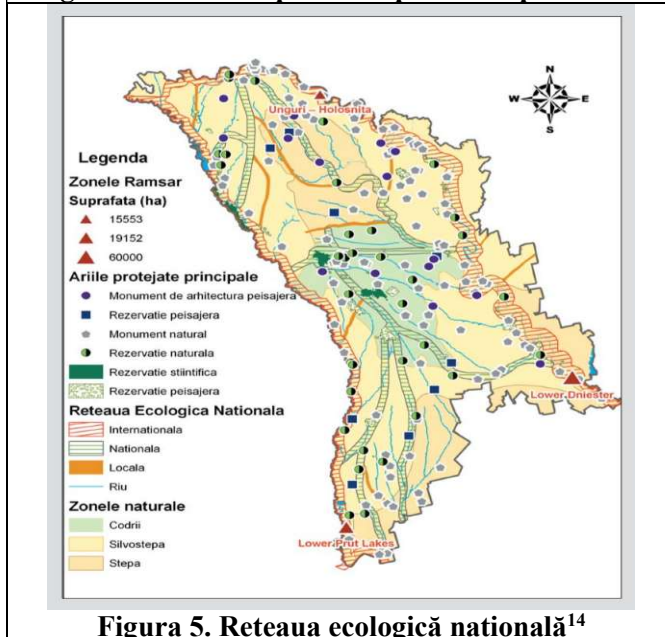

Figura 5. Rețeaua ecologică națională¹⁴

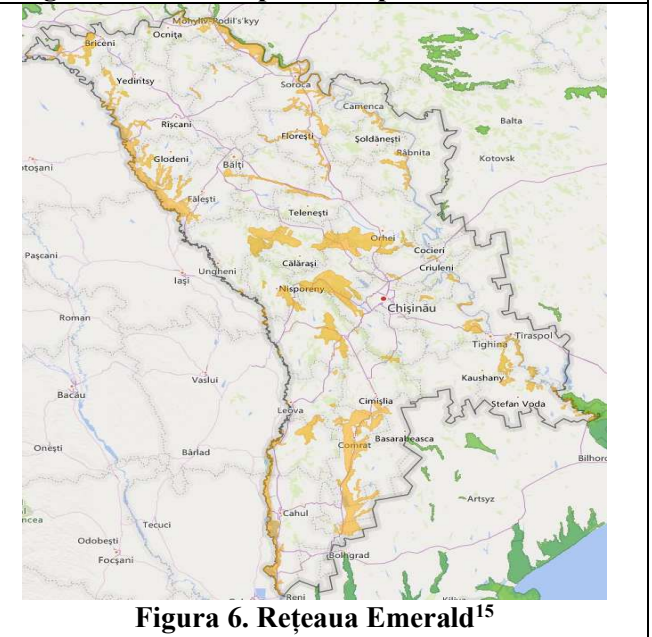

Figura 6. Rețeaua Emerald¹⁵

¹² <https://ieg.md/laboratorul-geografia-peisajelor>

¹³ <https://ieg.md/laboratorul-geografia-peisajelor>

¹⁴ <https://mediu.gov.md/ro/content/republica-moldova-al-vi-lea-raport-na%C8%9Bional-cu-privire-la-diversitatea-biologic%C4%83>

¹⁵ <https://mediu.gov.md/ro/content/republica-moldova-al-vi-lea-raport-na%C8%9Bional-cu-privire-la-diversitatea-biologic%C4%83>

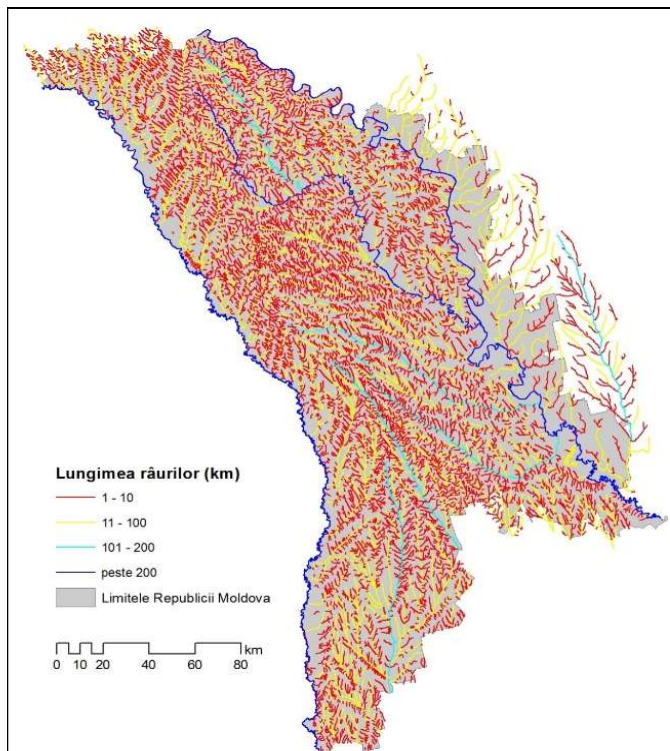

Figura 7. Zonele și fâșiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă¹⁶

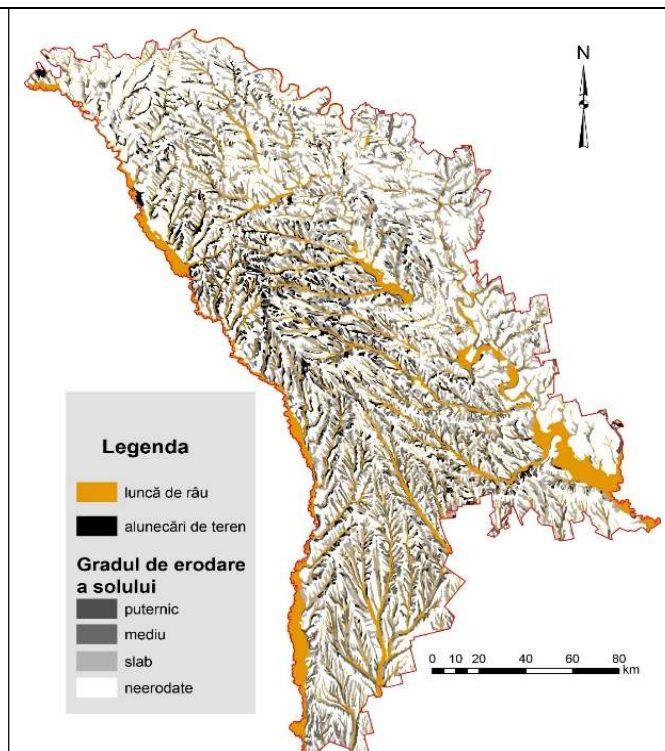

Figura 8. Terenuri degradate pentru ameliorarea prin împădurire¹⁷

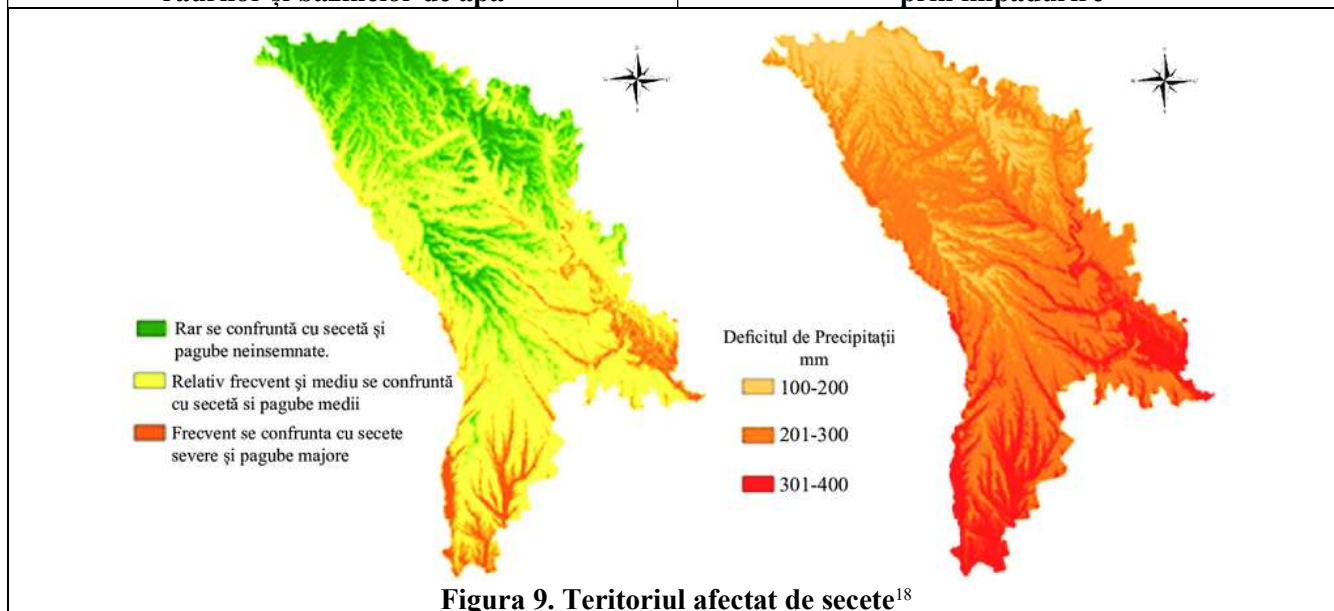
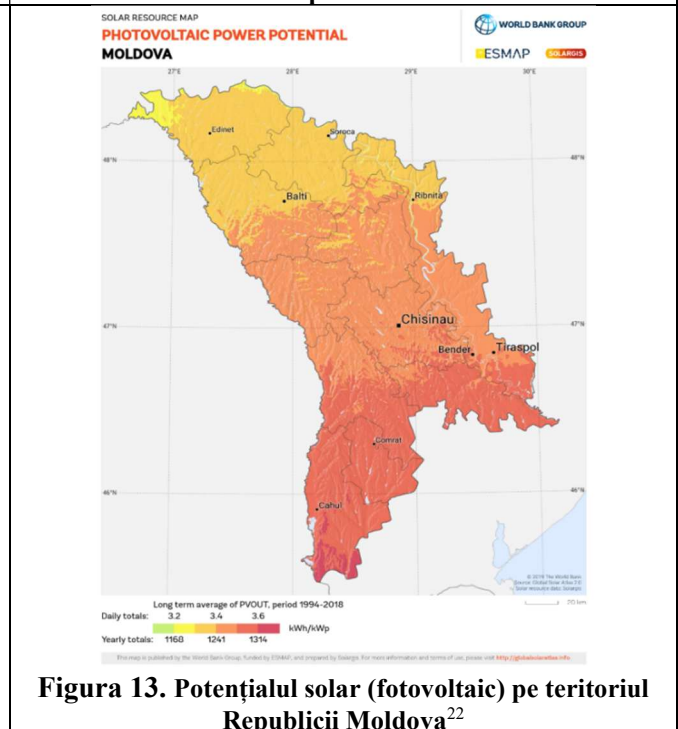
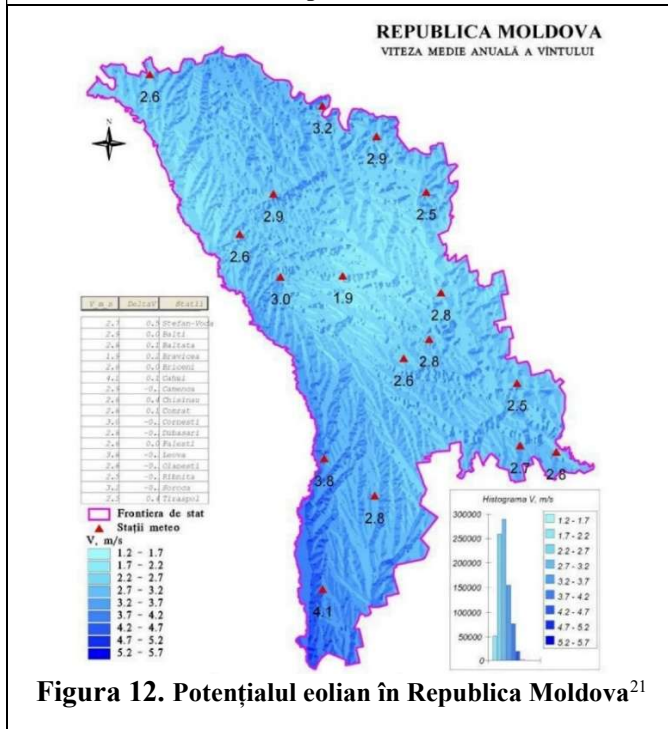
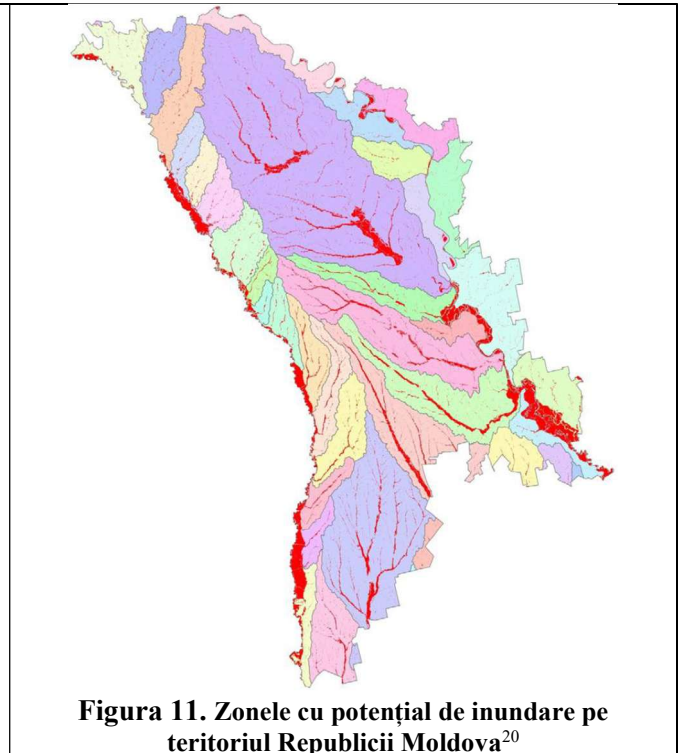
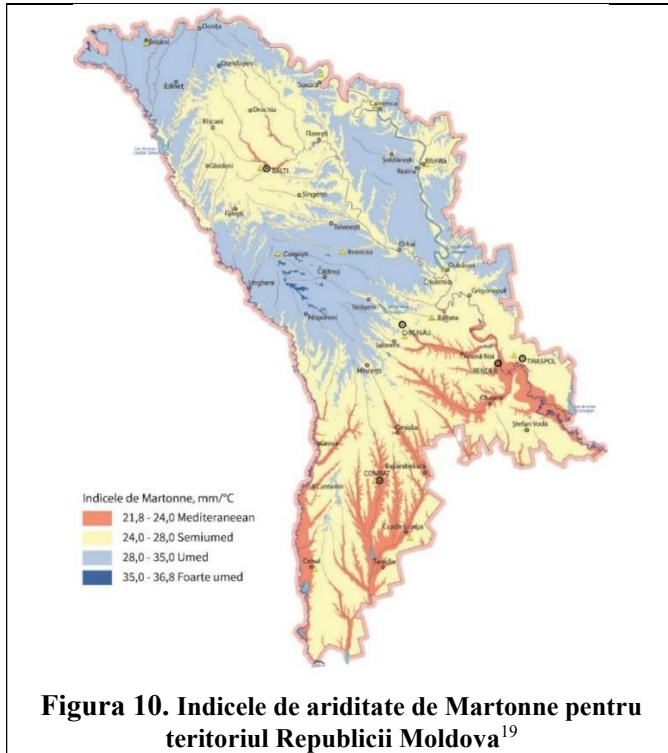

Figura 9. Teritoriul afectat de secete¹⁸

¹⁶ geoportal.md

¹⁷ geoportal.md

¹⁸ Planul Național privind Seceta în Republica Moldova. 2020

¹⁹ Sursa: Atlas „Factorii abiotici de mediu și securitatea ecologică”, 2023

²⁰ Sursa: Gh. Bejenaru, SHS, 2015

²¹ Sursa: „Digital Climatic Atlas of Republic of Moldova”, 2011

²² Sursa: <https://solargis.com/resources/free-maps-and-gis-data?locality=moldova>

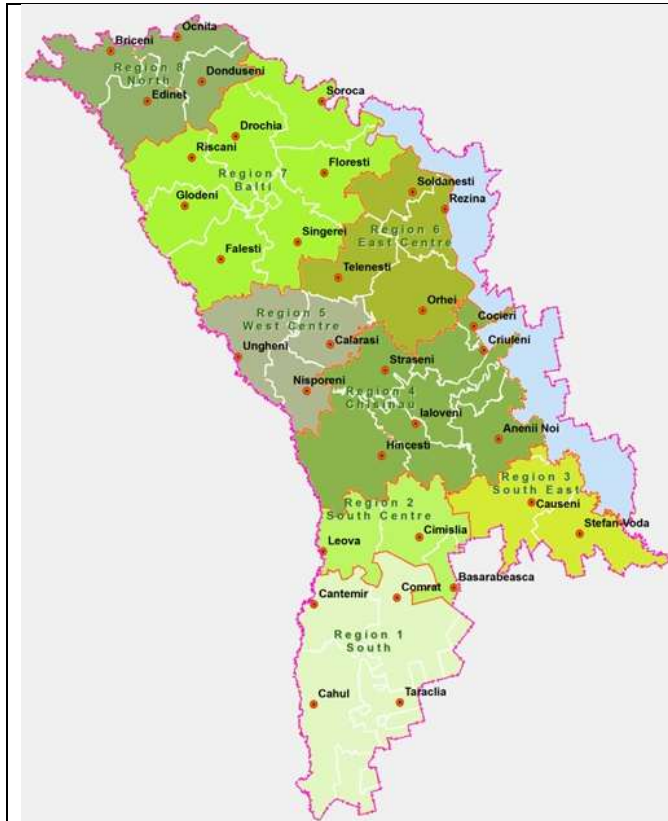

Figura 14 Rampele regionale privind colectarea deșeurilor²³

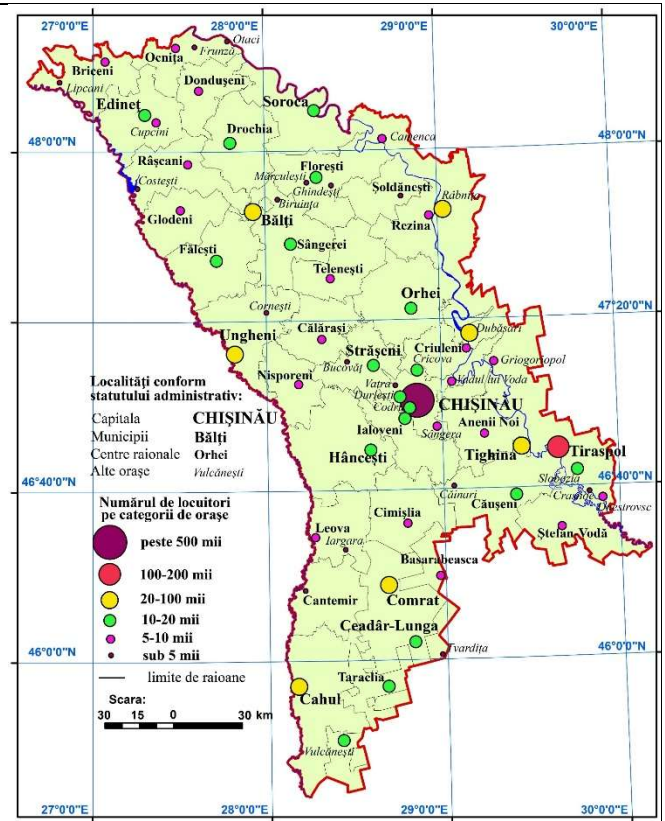

Figura 15 Orașele în Republica Moldova²⁴

²³ Sursa: Strategia de gestionare a deșeurilor 2013-2027

²⁴ Sursa: conform datelor BNS, Numărul populației cu reședință obișnuită, la începutul anului 2023

Anexa 2.

Detalii de suport pentru parteneriate de cofinanțare la nivel de țară

Indicatori SGP / Surse co-finanțare	APL nivel I și II	Agenți economici interesați	Alți parteneri de dezvoltare (GIZ, SIDA, IFAD, ADA, PNUD)	Cetățeni, beneficiari direcți	Guvern, bugetul de stat (FNDRL, AIPA)	Fondul National de Mediu	Fonduri UE	Ambasade străine în RM	Colaborarea mai largă cu alte proiecte	Diaspora	Fundraising	ONG-uri
50 hectare de peisaje terestre cu practici îmbunătățite de management (ex. plantații silvice noi, înierbări) pentru beneficii aduse biodiversității (indicatori de bază GEF 4.1 și 4.3)	da	Condiționat										
40 ha ale rețelei ariilor naturale protejate fortificate (inclusiv nuclee, coridoare ecologice, fâșii de protecție a bazinelor acvatice)												
50 hectare de teren și ecosisteme în curs de restaurare (indicatorul de bază GEF 3.1), inclusiv terenuri în sisteme de producere												
5 parteneriate pentru promovarea agriculturii durabile și a pescuitului și/sau a securității alimentare (ex. diversificarea, intensificarea durabilă, practicile agroecologice, agricultura inteligentă față de climă, programele de certificare, inițiativele locale de aprovizionare, reducerea deșeurilor și economia circulară, managementul durabil al pescuitului, etc.)												
2,000 tone de emisii de gaze atenuate/evitate (indicator de bază GEF 6)												
150 kW de capacitate instalată de energie regenerabilă în sisteme de scară comunitară (ex. bazate pe tehnologii fotovoltaice sau eoliene de capacități mici, biomasă etc.)												
2 soluții adaptate la nivel local care promovează tehnologii cu emisii scăzute de carbon (ex. sobe eficiente din punct de vedere energetic dezvoltate la nivel local, utilizări inovatoare ale energiei solare/eoliene, tehnologia biogazului nouă/modificată etc.)												
5 ha de culturi energetice (păduri și terenuri ne-forestiere cu restabilirea și consolidarea stocurilor de carbon inițiată)												

30 gospodării care obțin beneficii din acces la energie de producție locală	Red	Red	Yellow	Green	Yellow	Yellow	Green	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow
50 tone de poluanți și gunoi înlăturate sau eliminate	Green	Yellow	Yellow	Green	Green	Green	Yellow	Yellow	Yellow	Green	Yellow	Green
2 coaliții locale până la globale pentru gestionarea produselor chimice și a deșeurilor consolidate și/sau stabilite	Yellow	Red	Yellow	Green	Yellow	Yellow	Green	Green	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow
2 soluții durabile bazate pe comunitate în peisajele urbane (ex. transport, conservarea biodiversității, managementul substanțelor chimice și a deșeurilor, eficiența energetică, protecția bazinelor hidrografice etc.)	Green	Yellow	Yellow	Green	Red	Yellow	Green	Green	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow
2 proiecte focusate pe soluții urbane (ex: centre inovatoare, revitalizare urbană la scară mică, elemente de SMART city și specializare inteligentă etc.)	Green	Red	Yellow	Yellow	Red	Yellow	Green	Yellow	Yellow	Red	Yellow	Yellow
2 proiecte implementate în infrastructura verde (parcuri) și albastră (lacuri) în limitele localităților	Green	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Green	Yellow	Green	Green	Green	Green	Green
5 comunități locale cu capacități sporite pentru adaptarea la condiții climatice extreme	Green	Red	Yellow	Green	Green	Green	Green	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow
2 modele concrete de adaptare a comunităților locale la schimbările climatice	Green	Red	Yellow	Green	Green	Yellow	Green	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow
2 dialoguri formate sau consolidate între OSC-guvern-sector privat	Red	Yellow	Yellow	Red	Green	Red	Green	Yellow	Yellow	Red	Yellow	Yellow
100 de reprezentanți ai grupului de incluziune socială (femei, tineri, persoane cu nevoi speciale, fermieri, alte grupuri marginalizate) implicați plenar în platforme de dialog	Yellow	Red	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Green	Yellow	Yellow	Red	Yellow	Yellow
<i>Traininguri și formare de capacități</i>	Red	Yellow	Yellow	Yellow	Red	Red	Green	Green	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow
<i>Studii tematice, cercetări</i>	Red	Red	Yellow	Red	Red	Yellow	Green	Green	Yellow	Red	Yellow	Green
<i>Evenimente promoționale</i>	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Red	Red	Green	Green	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow

Acțiuni eligibile în Strategia Programului de Țară ale GEF pentru Moldova în următorii 4 ani

Acțiuni eligibile indicative
<p>Inițiativa strategică 1: Conservarea la nivel comunitar a ecosistemelor și speciilor amenințate</p> <p>Protecție peisaje: extinderea peisajelor cu valoare ecologică sporită (păduri, pășuni, lunci, zone umede), reconstrucția ecologică a terenurilor erodate sau supuse alunecărilor, sporirea potențialului ecoprotectiv și bioproductiv, conservarea peisajului rural, protecția bazinelor hidrografice, reabilitarea/renaturarea albiilor râurilor, conservarea biodiversității și restabilirea habitatelor acvatice, protecția zonelor cu calcare (inclusiv peisajul, flora, fauna),</p> <p>Împăduriri: împădurirea terenurilor degradate (râpi, terenuri afectate de alunecări, terenuri erodate), soluții pentru asigurarea durabilității pentru terenuri împădurite și întreținerea plantațiilor noi, plantarea speciilor autohtone de arbori (inclusiv crearea de pepiniere, bancă de semințe), proiecte de transfer tehnologic și bune practici pentru abordări inovative în silvicultură, plantări forestiere cu valoare adăugată sporită (restabilirea și reabilitarea zonelor umede, plantări forestiere pentru protecția apelor, plantări silvo-pastorale, conveier meliferic²⁵, plantări experimentale de producere a materialului săditor micorizat cu specii valoroase cum ar fi trufe, hribi, shiitake, etc.), creșterea materialului săditor forestier, inclusiv containerizat, implicarea populației în activități de reconstrucție silvică, plantări silvice pe stânci.</p> <p>Înierbări: acțiuni de creștere a ponderii pășunilor, înierbarea cu plante melifere/medicinale multianuale, îmbunătățirea pășunilor degradate,</p> <p>Consolidarea rețelei de arii protejate: extinderea rețelei ecologice naționale (în special celei de nivel local), crearea zonelor și fâșiilor de protecție a râurilor și bazinelor de apă, îmbunătățirea managementului rețelei de arii naturale protejate, crearea infrastructuri mici pentru valorificarea peisajelor naturale protejate (ex: implementarea aspectelor de sustenabilitate, amenajare trasee ecoturistice, puncte de belvedere, centre de informare a vizitatorilor, colecții fenologice în muzee locale, etc);</p> <p>Reabilitare peisaje agricole și rurale: promovarea managementului integrat al agro-ecosistemelor, promovarea tehnologiilor de agricultură ecologică (procedee conservative, utilizarea micro-organismelor eficiente și îngrășământelor organice, inclusiv prin compostarea deșeurilor bio-degradabile, reabilitare și reîntoarcerea în circuit a terenurilor degradate, stoparea evoluției ravenelor, eroziunilor, etc) și practici prietenoase mediului (agroterase, garduri vii, valuri/fâșii antierozionale, permacultură, sisteme agro-forestiere, intervenții geoplastice în zonele degradate etc.), amenajarea izvoare/fântâni, tehnologii pentru bazine acvatice impermeabile inclusiv din materiale naturale, rezervoare ape pluviale, crearea/restabilirea fâșiilor de protecție și diminuarea proceselor de degradare a terenurilor agricole, implementarea de asolamente.</p> <p>Promovarea unor studii tematice relevante (aplicative): asigurarea realizării studiilor tehnico-științifice specifice, evaluarea stării de calitate a învelișului de sol pe sectoarele preconizate pentru împădurire, efectuarea lucrărilor de proiectare a culturilor silvice, promovarea amenajamentului silvic/pastoral și elaborarea planurilor de dezvoltare a pădurilor/pajiștilor, acțiuni de sporire a beneficiilor de pe urma biodiversității și a serviciilor ecosistemice, elaborarea de planuri de management pentru ariile naturale protejate și bazine acvatice, cartografierea florii și faunei, aplicarea tehnologiilor de monitorizare a fondului forestier de la distanță (satelit, drone, lidar...), inclusiv prin sisteme de prelucrare automatizată și interpretare a masivelor mari de date, efectele plantării speciilor lemnoase noi cu grad sporit de adaptare</p>

²⁵ Conveier meliferic - plantarea unei suprafețe importante (de la 10 ha) dedicate cu diverse specii lemnoase melifere (arbori și arbuști), dar și ierburi melifere, astfel încât să obținem înflorire consecutivă, care acoperă întreg sezonul de vegetație. Aceste masive sunt extrem de importante pentru păstrarea și dezvoltarea populațiilor de polenizatori.

la secetă și schimbări climatice etc. (Studiile pot fi finanțate de către SGP GEF în cazul în care măcar o parte din recomandările studiilor sunt implementate în cadrul aceluiași proiect).

Protejarea speciilor amenințate: identificarea și îmbunătățirea habitatelor pentru specii pereclitate, sporirea vizibilității problematicei speciilor pe cale de dispariție, inventarierea cuiburilor speciilor rare, îmbunătățirea condițiilor de trai pentru animale (ex: acțiuni de instalare a cuiburilor pentru speciile periclitare), consolidarea habitatelor (unificarea câtorva habitate izolate) și coridoarelor ecologice.

Promovare, informare, constientizare: instruirea personalului APL și a instituțiilor relevante despre diversitatea faunistică/floristică din țară sau dintr-o regiune, informarea și implicarea diverse grupuri sociale în activități de extindere a suprafețelor cu vegetație forestieră/pajiști (împădurire, înverzire, restabilire, conservarea peisajelor, păstrarea biodiversității, etc), promovarea, elaborarea și pilotarea de concepte noi prietenoase naturii, promovarea necesității de a ajusta/îmbunătăți sancțiunile aplicate pentru încălcările legislației de mediu, instruirea personalului autorităților publice locale privind modul de efectuare a lucrărilor de îngrijire și conducere a vegetației forestiere/pajiști, promovarea de modernizări tehnologice și bune practici a utilizării multiple a peisajelor pentru a satisface necesitățile ecologice, economice, sociale, culturale și ecoturistice, valorificarea utilizării fondului silvic și peisajistic în scopuri recreative, promovarea unor mecanisme de finanțare pentru gestionarea peisajului sau stimularea accesului la fondurile puse la dispoziție de către guvern și alți donatori, salvagardarea și valorificarea potențialului turistic al peisajelor naturale și culturale, instruirea privind importanța speciilor pe cale de dispariție, informarea proprietarilor, a administratorilor și a publicului larg cu privire la prezența speciilor pe cale de dispariție în aria comunei, amenajare trasee ecoturistice, ore de educație ecologică în școli, etc.

Inițiativa strategică 2: Agricultura, pescuitul durabil și securitatea alimentară

Restaurare și reabilitare de terenuri și ecosisteme, inclusiv aflate în sisteme de producere.

Acțiuni în parteneriat pentru promovarea agriculturii durabile și a pescuitului și/sau a securității alimentare, cum ar fi diversificarea, intensificarea durabilă, practicile agroecologice, agricultura inteligentă față de climă, programele de certificare, inițiativele locale de aprovizionare, reducerea deșeurilor și economia circulară, managementul durabil al pescuitului, etc.

Realizarea de studii tematice pentru protecția calității solului.

Inițiativa strategică 3: Beneficii conexe accesului la energie cu emisii scăzute de carbon

Promovarea tehnologiilor noi: încurajarea tehnologiilor prietenoase mediului, promovarea de soluții pentru îmbunătățirea eficienței energetice și valorificarea surselor de energie regenerabilă (panouri fotovoltaice, colectoare solare, termoizolare, energie eoliană, biocombustibili, biomasei și a instalațiilor de biogaz pentru gospodăriile casnice rurale. De asemenea, se include aplicarea tehnologiilor LED și a sistemului de dimming, promovarea conceptelor bazate pe „comunități energetice” și „smart villages”, scalarea modelelor inovative, utilizarea deșeurilor agricole și forestiere secundare, susținerea serviciilor energetice descentralizate și autonome, bazate pe surse locale, aplicarea conceptului privind generarea distribuită la nivel local.

Plantații energetice: crearea/extinderea de plantații energetice (inclusiv din salcie și salcâm) în special în luncile râurilor.

Implicarea populației: soluții de economisire a consumului de energie/căldură termică, promovarea utilizării produselor cu eficiență energetică înaltă, promovarea și încurajarea tehnologiilor energo eficiente (ex: cogenerării, încălzirii/răcirii), promovarea conceptelor de case ecologice rurale, realizare de regulamente între comunitate-ONG-APL pentru asocieri și angajamente relevante soluțiilor de eficiență energetică.

Inițiativa strategică 4: Coaliții de la nivel local spre cel global pentru gestionarea substanțelor chimice și a deșeurilor

Gestionarea deșeurilor: aplicarea principiilor economiei verzi și ale responsabilității extinse a producătorului, colectarea separată a deșeurilor, promovarea compostării, reutilizării deșeurilor, reducerea folosirii ambalajelor din plastic, crearea de parteneriate locale, implicarea comunității pentru realizare de programe locale de gestionare integrată a deșeurilor, implicarea companiilor de reciclare a deșeurilor, campanii integrate de prevenire a deșeurilor, elaborarea și utilizarea unor aplicații soft inteligente de gestionare a deșeurilor, asigurarea trasabilității deșeurilor, scalarea modelelor inovative de prevenire și management a deșeurilor, contribuții eficiente la soluții de regionalizare a managementului deșeurilor, instruire pentru îmbunătățirea managementului deșeurilor, WC ecosan, aplicarea soluțiilor pentru compostarea deșeurilor organice și a folosirii nămolurilor iazurilor/râurilor ca îngrășământ,

Managementul substanțelor chimice: promovarea acțiunilor de asigurare a unei gestiuni durabile la nivel local a substanțelor chimice, promovarea folosirii eco-detergenților, promovarea conștientizării pericolelor legate de depozitele de pesticide, acțiuni de decontaminare a terenurilor de pe urma poluării, sensibilizarea publică despre siguranța consumatorilor și reducerea riscurilor asociate cu utilizarea unor substanțe chimice, dezvoltarea punctelor de colectare a deșeurilor periculoase (baterii, deșeuri de echipamente electrice și electronice (DEEE), medicamente expirate etc.) de la gospodăriile casnice, colectoare de termometre cu mercur și lămpi expirate, colectarea centralizată a reactivelor expirate din laboratoarele școlare, colectarea pesticidelor/erbicidelor expirate, realizarea de studii de referință la managementul integral al deșeurilor și substanțelor chimice, monitorizarea emisiilor nocive.

Inițiativa strategică 5: Catalizarea soluțiilor urbane durabile

Dezvoltare urbană: refacerea peisajelor degradate din intravilanul localităților, reabilitare spațiilor verzi urbane, periurbane și rurale, promovarea tehnologiilor prietenoase mediului în amenajările urbane, implementarea soluțiilor inteligente conduse de comunitate (inclusiv managementul substanțelor chimice și deșeurilor, energia, transport, ecoturism, protecția și gestionarea bazinelor hidrografice, servicii ecosistemice și biodiversitatea), amenajare de infrastructură verde (parcuri) și albastră (lacuri) în limitele localităților, amenajarea izvoarelor/fântânilor, promovarea soluțiilor de mobilitate urbană și a transportului ecologic (ex: ciclismului),

Planificare urbană: promovarea acțiunilor de conservare a biodiversității în planurile locale de protecție a mediului, promovarea conceptelor SMART City, ECODRIVE, GREEN City, revitalizare urbană, specializare inteligentă, promovarea colectării apei pluviale pentru scopuri tehnice, pledoarii pentru introducerea în Planuri urbanistice generale (rurale și urbane) a dezvoltării zonelor verzi pentru cartiere rezidențiale, fluidizarea fluxurilor de călători, promovarea racordării populației la canalizările existente.

Inițiativa strategică 6: Adaptarea bazată pe comunitate

Sporirea capacităților de adaptare: promovarea practicilor și tehnologiilor de diminuare a efectelor schimbărilor climatice, atenuarea/adaptarea locală la aceste efecte, încurajarea dezvoltării unor Asociații de gestionari de resurse locale (ex: comunali sau/și privați de pădure, utilizatorii de apă, etc)

Adaptarea la inundații: promovarea bunelor practici pentru un management adecvat al riscului la inundații, dezvoltarea de zone umede, ajustarea regulamentelor de exploatare a bazinelor acvatice la condițiile locale, delimitarea și împădurirea fâșiilor riverane de protecție a obiectelor acvatice în perimetrul comunei, inventarierea stării digurilor de protecție și barajelor în perimetrul comunei, construcția/reparația evacuatoarelor de fund și antiincendiarie la bazinele acvatice, conversia/lichidarea iazurilor, consolidarea barajelor avariate.

Adaptarea la secete: promovarea bunelor practici și a măsurilor de combatere a secetei/deficitului de apă, creșterea în pepiniere a unor specii autohtone rezistente la noile condiții climaterice, soluții pentru paza pădurilor contra incendiilor și poluării, crearea de noi lacuri de acumulare impermeabile, dezvoltarea de zone umede și colectarea apei din precipitații, promovarea culturilor agricole cu consum redus de apă; promovarea tehnologiilor de diminuare a pierderilor de apă; promovarea tehnologiilor ce permit utilizarea apelor uzate în irigare, etc.

Inițiativa strategică 7: Politici OSC-Guvern-sector privat și planificarea platformelor de dialog

Promovarea unor dialoguri formate sau consolidate între OSC-guvern-sector privat

Propuneri pentru ajustări/modificări/înlocuiri de politici publice, asigurarea participării comunităților la platformele de dialog cu mai multe părți interesate, implicarea instituțiilor locale de cercetare.

Ațiuni de implicare în platforme de dialog a reprezentanților grupurilor de incluziune socială (femei, tineri, persoane cu nevoi speciale, fermieri, alte grupuri marginalizate)

Inițiativa strategică 8: Consolidarea incluziunii sociale

Creșterea rolului OSC în localitate: acțiuni de consolidare și implicare directă a locuitorilor, contribuții la întărirea capacităților locale, facilitarea lucrului comun în realizarea strategiilor/planurilor/regulamentelor locale de mediu corelate cu cele naționale, elaborarea și implementarea activă a proiectelor de mediu în colaborare cu APL, comunitate și potențialii finanțatori, sondaje de opinii a populației beneficiare la toate etapele de implementare de proiecte cu impact de mediu, incluziunea persoanelor de vârstă a III, îmbunătățirea instituțională a ONG-urilor locale, dezvoltarea asocierilor și parteneriatelor ONG-APL-comunitate, implicarea tinerilor în acțiuni de voluntariat, susținerea cercurilor ecologice pentru tineri.

Expertiza OSC în analiza implementării documentelor strategice/regulamentelor/proiectelor de mediu, informarea publicului larg și antrenarea societății în acțiunile naționale/locale în domeniul protecției mediului, etc.

Inițiative strategice orizontale: Monitorizarea și evaluarea, precum și managementul cunoștințelor

Informarea, conștientizarea problemelor de mediu: educarea și conștientizarea publicului în acțiuni relevante OP8, instruirea personalului, pregătirea cadrelor, facilitarea participării publicului la procesul de luare a deciziilor legate de problemele de mediu, inclusiv la evaluarea impactului asupra mediului, utilizarea noilor tehnologii în materie de informare, școlarizare și comunicare incluzivă, facilitarea accesului la informații de mediu, dezvoltarea sistemelor informaționale geografice de genul „Semnalează o problemă de mediu”, promovarea unor acțiuni de interes public (ex: promovarea integrării prevederilor de protecție a mediului, dezvoltare economică verde și de adaptare la schimbările climatice în documentele de politici sectoriale și în legislația relevantă, dezvoltare instituțională locală relevantă, legislația privind crearea pădurilor comunale, introducerea asigurării în silvicultură, etc).

Instruiri tematice (ex: planificarea participativă, managementul cunoștințelor și fortificarea capacităților legislative și instituționale relevante mediului natural, asigurare durabilitate proiecte, conștientizarea tehnicilor necesare de economisire a apei și altor resurse naturale locale, conservarea biodiversității și securitatea biologică, integrarea serviciilor ecosistemice în agricultură și alte domenii social-economice, reducerea risipei alimentare, sistemul instituțional integrat de management al substanțelor chimice, creșterea capacităților ONG-urilor în promovare de proiecte în parteneriat, training pentru funcționari publici pentru consolidarea capacităților în procesul de elaborare și monitorizare a implementării planurilor de mediu, etc), educație ecologică non-formală.

Anexa 3.2

Acțiuni neeligibile în Strategia Programului de Țară ale GEF pentru Moldova în următorii 4 ani

- studii de fezabilitate/proiecte tehnice pentru infrastructura de depozitare a deșeurilor,
- proiecte tehnice și avizare ecologică (pe diverse aspecte stabilite în legislația de mediu),
- expertiza ecologică la elaborarea planurilor urbanistice generale ale localităților,
- business plan/strategii pentru dezvoltare urbană durabilă,
- susținerea financiară a antreprenorilor,
- crearea sistemului de management al deșeurilor în localități,
- gunoiști autorizate sau poligoane comune pentru deșeuri de la câteva localități,
- platforme regionale de colectare a deșeurilor,
- gestionarea deșeurilor menajere *(cu excepția cazului când există un serviciu de colectare a deșeurilor funcțional)*,
- procurare de tomberoane, *(cu excepția cazului când există un serviciu de colectare a deșeurilor funcțional)*,
- extensia serviciilor de salubritate, *(cu excepția cazului când există un serviciu de colectare a deșeurilor funcțional)*,
- colectarea deșeurilor medicale/farmaceutice,
- depozitarea ambalajelor substanțelor toxice și utilizarea lor,
- tractoare, utilaje *(în funcție de obiectivele proiectului)*,
- mini-fabrici de brichetare,
- infrastructură de acces la apă potabilă,
- acțiuni majore în caz de calamități naturale,
- reabilitarea barajelor,
- crearea bazinelor acvatice pe râulețe locale,
- decolmatarea lacurilor/iazurilor și râurilor,
- instalarea unor mini-hidrocentrale fără baraj „flow-free” pe râurile mici,
- organizarea zonelor umede de canalizare a apelor uzate,
- sistem de canalizare a cartierelor noi,
- amenajarea floristică a instituțiilor publice,
- terenuri de joacă pentru copii,
- construcții/conservarea caselor,
- construcție de pensiuni/hoteluri private,
- cartarea siturilor urbane în stare de deteriorare avansată pentru soluții de reabilitare.

Notă: chiar dacă nu sunt eligibile pentru fondurile SGP GEF, totuși aceste acțiuni pot fi susținute din co-finanțarea aplicanților la GEF SGP sau pot fi finanțate de alți donatori din Republica Moldova.

Potențialul de co-finanțare pentru GEF SGP OP8

1. Fondul Național de Mediu²⁶

Fondul Național pentru Mediu este un instrument de finanțare a proiectelor, care vin să contribuie la atingerea obiectivelor stabilite de politicile statului în domeniul protecției mediului, schimbărilor climatice și gestionării durabile a resurselor naturale. Activitatea Fondului Național pentru Mediu este reglementată de Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului înconjurător, Hotărârea Guvernului nr. 711/2022 cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de administrare a Fondului Național pentru Mediu și în Manualul operațional²⁷. Prioritățile de finanțare aprobate pentru diferite apeluri sunt corelate cu obiectivele de domeniu din Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030” (Legea 315/2022), Strategia națională de mediu pentru anii 2024-2030 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia (HG 409/2024), Planul Național de Dezvoltare 2023-2025 (HG 89/2023), Planurile de acțiuni ale Guvernului și actele normative aferente acestora. Fondul Național pentru Mediu se instituie în cadrul bugetului de stat și este destinat exclusiv pentru finanțarea proiectelor în domeniul protecției mediului, al schimbărilor climatice și al gestionării durabile a resurselor naturale. Mărimea mijloacelor financiare ale FNM se aprobă prin legea anuală a bugetului de stat, în corespundere cu prevederile Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014. Finanțarea activității Fondului poate fi efectuată și din alte surse ce nu contravin legislației. Mijloacele financiare ale Fondului se gestionează de către Ministerul Mediului prin intermediul conturilor trezoreriale. FNM este administrat de către Comitetul de Supraveghere al Instituției Publice Oficiul Național de Implementare a Proiectelor în Domeniul Mediului în baza regulamentului.

Prioritățile de finanțare a Fondului Național pentru Mediu, anunțate în cadrul apelurilor de proiecte din anul bugetar curent, se determină în anul bugetar precedent, în procesul de elaborare a cadrului bugetar pe termen mediu și a legii bugetului de stat. Prioritățile de finanțare trebuie să reiasă din documentele strategice de politici publice din domeniul protecției mediului, schimbărilor climatice și gestionării durabile a resurselor naturale, astfel încât proiectele finanțate să contribuie la atingerea obiectivelor stabilite de aceste documente.

Solicitant pentru finanțarea proiectelor din cadrul Fondului poate fi orice persoană juridică de drept public sau de drept privat înregistrată în Republica Moldova în modul corespunzător. În același timp, pentru apelurile de proiecte, categoriile exacte de solicitanți eligibili pentru fiecare măsură de intervenție sunt descrise în Ghidul apelului de proiecte.

Finanțarea implementării proiectelor din mijloacele financiare ale Fondului se efectuează prin oferirea de granturi în condițiile Regulamentului privind modul de administrare a Fondului Național pentru Mediu și Manualul operațional. Suma alocată pentru finanțarea unui proiect poate acoperi maximum 90% din bugetul total al proiectului, diferența fiind acoperită de către beneficiarul de grant din surse proprii sau din alte mijloace financiare. Fiecare propunere de proiect, care este înaintată spre finanțare în cadrul FNM trebuie să aibă o durată de implementare de până la 36 de luni.

Sinergia dintre domeniile prioritare ale fondului și domeniile prioritare SGP GEF OP8 poate fi realizată pe o paletă extinsă de inițiative și proiecte în conformitate cu tematicile stabilite în FNM pentru fiecare an.

2. Centrul Național pentru Energie Durabilă (CNED)²⁸

²⁶ <https://onipm.gov.md/finantare>

²⁷ <https://onipm.gov.md/sites/default/files/Manualul%20operational%20FNM.pdf>

²⁸ <https://cned.gov.md/ro/content/programe-de-finantare>

Centrul Național pentru Energie Durabilă (CNED) este instituția publică rezultată după reorganizarea Agenției pentru Eficiență Energetică. Instituția gestionează Fondul pentru eficiență energetică în sectorul rezidențial, un mecanism de finanțare a instituțiilor din sectorul public, dar și o serie de registre publice privind statisticile în domeniul eficienței energetice și energiei regenerabile, precum și a entităților profesionale active în domeniu. Finanțarea Fondului este asigurată pe bază permanentă din „schema de obligații în domeniul eficienței energetice”, din contribuții ce vor fi achitate de către operatorii de pe piața energiei, totodată fiind atrase resurse nerambursabile sau creditare ieftine de la partenerii de dezvoltare.

Pe lângă investițiile în eficientizarea energetică a clădirilor rezidențiale și publice, CNED gestionează și programe de înlocuire a electrocasnicelor vechi cu altele noi, eficiente energetic, CNED a preluat Programul Rabla electrocasnice, cu sprijinul financiar al Uniunii Europene și PNUD.

Totodată, instituția gestionează un sistem informațional în domeniul eficienței energetice, care cuprinde statistici privind eficiența energetică a clădirilor din țară și impactul măsurilor implementate. În același timp, CNED e responsabil de calificarea și evidența auditorilor energetici și verificarea calității serviciilor lor; calificarea evaluatorilor energetici care vor emite certificate de performanță energetică a clădirilor, de gestionare a registrului electronic al certificatelor de performanță energetică a clădirilor, al inspectorilor sistemelor de ventilare și condiționare, al instalatorilor de cazane și sobe pe biomasă, sisteme fotovoltaice și solare termice, sisteme geotermale și pompe de căldură, precum și alte registre.

Proiectele din R. Moldova axate pe promovarea eficienței energetice (EE) și valorificarea surselor de energie regenerabilă (SER), care au impact pozitiv asupra reducerii emisiilor gazelor cu efect de seră pot fi susținute de CNED. Obiectivul principal al CNED este atragerea și gestionarea resurselor financiare în vederea finanțării și implementării proiectelor în domeniul eficienței energetice și al valorificării surselor de energie regenerabilă în conformitate cu strategiile și programele elaborate de Guvern. CNED realizează obiectivele sale prin promovarea și finanțarea proiectelor fezabile din punct de vedere economic, tehnic și al mediului, care asigură sustenabilitatea consumului de energie și ar îndrepta economia către o scădere a intensității energiei, precum și reducerea emisiilor de gaze poluante sau cu efect de seră.

Sinergia dintre domeniile prioritare a agenției finanțatoare și domeniile prioritare SGP GEF OP8:

- Co-beneficiile de acces la sistemul energetic cu emisii reduse de carbon
- Catalizarea soluțiilor urbane durabile

3. Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor IFAD (UCIP IFAD)

Instituția a fost creată de către Guvernul Republicii Moldova pentru implementarea programelor IFAD, după aderarea Republicii Moldova la Fondul internațional pentru Dezvoltare Agricolă în anul 1996.

Componentele Programelor IFAD sunt implementate în conformitate cu procedurile stabilite și aprobate de către IFAD de comun acord cu Guvernul Republicii Moldova. UCIP-IFAD este responsabilă pentru administrarea, implementarea și monitorizarea activităților Programelor, precum și coordonarea activităților cu instituțiile și organizațiile participante la implementarea Programelor.

Activitățile prevăzute în cadrul programelor sunt implementate de către UCIP-IFAD în colaborare și/sau prin intermediul prestatorilor de servicii acreditați și a instituțiilor financiare participante, în funcție de specificul activităților implementate. În cadrul proiectului în derulare Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale (IFAD VIII), UCIP IFAD dispune de următoarele tipuri granturi²⁹:

Proiectul Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale (IFAD VIII)

- Granturi pentru finanțarea echipamentului pentru irigare eficientă în zonele rurale vulnerabile la schimbările climatice.

²⁹ <https://www.ucipifad.md/granturi/>

- Granturi pentru finanțarea loturilor demonstrative de diseminare a practicilor de gestionare a apei în cadrul exploatației agricole (tehnologii eficiente de irigare) în zonele rurale vulnerabile la schimbările climatice.
- Granturi pentru finanțarea proiectelor de infrastructură publică (infrastructură de irigare).
- Credite cu porțiuni de GRANT condiționat pentru tineri și femei antreprenoare.

Sinergia dintre domeniile prioritare a instituției finanțatoare și domeniile prioritare SGP GEF OP8:

- Co-beneficiile accesului la energie cu emisii reduse de carbon
- De la coaliții locale spre cele globale pentru managementul substanțelor chimice și gestionarea deșeurilor
- Catalizarea soluțiilor urbane durabile
- Adaptarea bazată pe comunitate

4. Agenția pentru Intervenții în Plăți și Agricultură³⁰

AIPA este o instituție publică la autogestiune, constituită pe lângă Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, care are misiunea de a gestiona resursele Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural și resursele partenerilor de dezvoltare, alocate spre administrare, astfel, implementând politicile statului privind dezvoltarea agriculturii și mediului rural prin intermediul subvenționării și altor forme de susținere financiară a producătorilor agricoli.

În perioada februarie – mai, AIPA recepționează cererile de solicitare a subvențiilor în avans, pentru îmbunătățirea nivelului de trai și de muncă în mediul rural, destinate îmbunătățirii și dezvoltării infrastructurii publice rurale și diminuării tendințelor de declin social și economic în zonele rurale.

În condițiile Regulamentului, eligibili pentru obținerea subvențiilor în avans sunt: unitățile administrativ-teritoriale de nivelul întâi (sate și comune, precum și orașe cu o populație de până la 10000 locuitori cu statut de rezident, conform ultimului recensământ al populației și al locuințelor) și persoanele juridice sau fizice înregistrate în localitățile rurale care își creează sau dezvoltă activități non agricole.

Măsuri de sprijin sunt următoarele:

Măsură 1. Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii economice publice rurale.

Măsură 2. Renovarea și dezvoltarea localității rurale.

Valoare acordată: Pentru măsura 1 și 2, valoarea subvenției acordate va constitui 80% din valoarea investiției eligibile, dar nu va depăși suma de 3 000 000 lei.

Eligibilitate: Solicitanții de subvenții în cadrul acestor două măsuri vor fi Autoritățile Publice Locale de nivelul I.

Măsură 3. Diversificarea economiei rurale prin activități non-agricole.

Valoare acordată: Pentru măsura 3, valoarea subvenției acordate va constitui 50% din valoarea investiției eligibile, dar nu va depăși suma de 1 000 000 lei.

Eligibilitate: Solicitanții de subvenții în cadrul acestei măsuri vor fi atât persoane juridice precum și fizice, înregistrate în conformitate cu legislația națională și care creează sau dezvoltă activități non-agricole.

Termenul de implementare a proiectului nu va depăși 24 luni.

Din anul 2022 se pilotează de către stat Programul LEADER³¹, care oferă posibilitatea GAL-urilor de a accesa până la 5% din Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural. Astfel, Republica Moldova este prima și, deocamdată, unica țară din spațiul non-UE care implementează abordarea LEADER ca instrument de politică publică. Misiunea Fondului este de a consolida dezvoltarea locală în Republica Moldova, prin cofinanțarea proiectelor de dezvoltare, implementate de partenerii locali.

³⁰ <https://aipa.gov.md/ro/prezentare-aipa>

³¹ <https://leaderin.md/gal-moldova/>

Sunt eligibile să participe Grupurile de Acțiune Locală (GAL) din Republica Moldova care corespund principiilor de bază ale abordării LEADER și dispun de Strategia de Dezvoltare Locală, aprobată de Adunarea Generală (Consiliul) GAL.

Obiectivul general este: dezvoltarea economică și îmbunătățirea nivelului de trai al populației din mediul rural al Republicii Moldova prin consolidarea abordării LEADER. Obiectivele specifice sunt: (i) susținerea GAL-urilor în implementarea proiectelor și inițiativelor care sprijină realizarea Strategiei de Dezvoltare Locală a GAL; (ii) dezvoltarea instituțională GAL; (iii) consolidarea experienței de implementare a abordării LEADER în Republica Moldova.

Sinergia dintre domeniile prioritare a agenției finanțatoare și domeniile prioritare SGP GEF OP8:

- Co-beneficiile accesului la energie cu emisii reduse de carbon
- De la coaliții locale spre cele globale pentru managementul substanțelor chimice și gestionarea deșeurilor
- Catalizarea soluțiilor urbane durabile
- Adaptarea bazată pe comunitate.

5. Solidarity Fund PL în Republica Moldova³²

În Republica Moldova activează începând cu anul 2012 în baza Memorandumului de Înțelegere semnat între Polonia și Republica Moldova. Activitatea fondului este orientată spre crearea sinergiei pentru a sprijini dezvoltarea comunitară, funcționând în baza principiilor de solidaritate și subsidiaritate. Prin intermediul fondului sunt create parteneriate locale durabile și dezvoltate soluții sistemice împreună cu comunitățile rurale și urbane din Republica Moldova. Susține procesele de dezvoltare locală, aplicând instrumente internaționale, împărțând experiențele însușite și promovând bunele practici.

Direcțiile fondului de activitate sunt orientate spre susținerea dezvoltării locale: Dezvoltarea urbană în baza abordării de Revitalizare Urbană³³ este realizată în mai multe orașe din țară. Ideea principală reprezintă transformarea pozitivă a acelor părți ale orașelor, care sunt în criză și au nevoie de schimbări de ordin social, arhitectural, economic, de mediu etc. Procesul de Revitalizare Urbană este desfășurat în mod complex, prin acțiuni integrate teritorial și desfășurate de către administrațiile locale prin parteneriate locale, regionale, naționale eficiente în baza unui Program de Revitalizare Urbană al orașului.

Apelul este cofinanțat din fondurile programului polonez de cooperare pentru dezvoltare al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Polone – Polish aid. Are ca obiectiv susținerea procesului de implementare a Programelor de Revitalizare Urbană ca instrumente a politicii urbane - mijloc principal de stimulare a dezvoltării urbane durabile a zonelor orașului, inclusiv aspecte sociale, economice, de mediu, spațiale și culturale.

Sinergia dintre domeniile prioritare ale Fundației și domeniile prioritare SGP GEF OP8:

- Catalizarea soluțiilor urbane durabile
- Adaptarea bazată pe comunitate
- Co-beneficiile accesului la energie cu emisii reduse de carbon.

6. Ambasada României în Moldova

Guvernul României, prin Departamentul pentru Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni (DRRM), derulează un program de asistență tehnică dedicat românilor din afara granițelor, inclusiv celor din Republica Moldova. DRRM dezvoltă și implementează politica statului român în domeniul relațiilor cu comunitățile românești din străinătate, inclusiv din Republica Moldova, concentrându-se pe programe culturale, educaționale, media, de susținere a societății civile și de păstrare a identității naționale.

³² <http://solidarityfund.md/cine-suntem/>

³³ <http://solidarityfund.md/dezvoltare-urbana/>

Programele de finanțare:

- Cultură – „Constantin Brâncuși”
- Mass-media – „Mihai Eminescu”
- Educație – „Nicolae Iorga”
- Spiritualitate și tradiție – „Andrei Șaguna”
- Societatea civilă – „Dimitrie Gusti”

Aceste programe au fost anunțate în cea mai recentă sesiune de finanțare pentru anul 2025, care sprijină ONG-urile, asociațiile și instituțiile din Republica Moldova în implementarea proiectelor din aceste domenii.

Calendarul licitațiilor: de 2 ori pe an, de obicei februarie-martie și octombrie-noiembrie

Sinergia dintre domeniile prioritare a agenției finanțatoare și domeniile prioritare SGP GEF OP8:

- Catalizarea soluțiilor urbane durabile (inclusiv proiecte transversale la intersecția dintre cultură, patrimoniu și natură).
- Adaptarea bazată pe comunitate (adesea incluzând comunități rurale, de ex. turism eco-cultural, practici durabile).
- Implicarea societății civile, educație și sensibilizare (advocacy de mediu, educație, promovarea sustenabilității)

7. Agenția de Dezvoltare a Austriei³⁴

Parteneriatul de Cooperare între Ministerul Mediului al Republicii Moldova și Agenția Austriacă de Dezvoltare (ADA) se realizează în baza Acordului între Guvernul Republicii Austria și Guvernul Republicii Moldova cu privire la Cooperare și Dezvoltare, semnat la 21/10/2008, la Viena, iar Obiectivele de activități sunt axate pe reducerea sărăciei, asigurarea păcii și a securității umane și protecția mediului înconjurător.

Asistența acordată Moldovei se realizează conform Strategiei de Cooperare a Austriei cu Republica Moldova.

Domeniile prioritare:

- Dezvoltare rurală durabilă, cu un accent deosebit pe gestionarea apei, protecția mediului și adaptarea și atenuarea schimbărilor climatice (70%)
- Șanse egale de incluziune pe piața muncii (30%)

Alte domenii:

- Măsuri de consolidare a încrederii, întărirea capacităților administrației publice, sprijin pentru societatea civilă, cu un accent special pe femei
- Incluziunea persoanelor vârstnice, a femeilor și a tinerilor

Termen de depunere: Nu există proceduri sau termene formale pentru prezentarea propunerilor de proiecte. Acestea pot fi prezentate în orice moment pe parcursul anului.

Suma alocată se preconizează a fi până la 10.000 EUR.

Sinergia dintre domeniile prioritare a agenției finanțatoare și domeniile prioritare SGP GEF OP8:

- Conservarea bazată pe comunitate a ecosistemelor și speciilor amenințate.
- Co-beneficiile accesului la energie cu emisii reduse de carbon.
- Agricultură, pescuit durabil și securitate alimentară
- Adaptarea bazată pe comunitate.
- Consolidarea incluziunii sociale.

³⁴ <http://amp.gov.md/portal/node/17>

8. Biroul de Cooperare a Elveției în Moldova³⁵

Biroul de Cooperare a Elveției în Republica Moldova (SCO-M) reprezintă Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) și Ambasada Elveției. Asistența oferită Republicii Moldova este realizată în conformitate cu Strategia SDC 2025–2028 pentru Republica Moldova.

Domeniile prioritare pentru programul de granturi mici:

- Proiecte care abordează procesele democratice, drepturile omului și dezvoltarea societății civile în general, precum și aspecte specifice legate de incluziunea socială, egalitatea de gen, buna guvernare și combaterea corupției, migrația și dezvoltarea în principalele domenii de activitate ale Elveției în Republica Moldova – sănătate, guvernanta, dezvoltare economică și ocuparea forței de muncă.
- Proiecte culturale care promovează diversitatea culturală și expresia artistică contemporană, creează spații pentru dialog și sprijină profesioniștii și organizațiile lor în eforturile de a juca un rol mai activ în dezvoltarea culturală.
- Dezvoltare verde și activități de sensibilizare privind protecția mediului.

SDC pune un accent deosebit pe adaptarea la schimbările climatice, reziliență și dezvoltare incluzivă, cu o atenție puternică asupra dialogului, guvernantei și consolidării capacităților la nivel local, incluzând grupurile vulnerabile și zonele rurale.

Suma alocată: până la 50.000 CHF pentru granturi mici și granturi până la 100.000 CHF pentru proiecte, depuse de organizații regionale sau naționale, sau de un consorțiu de organizații, axate pe una sau mai multe dintre temele eligibile descrise mai jos, și care includ o componentă adițională de dezvoltare instituțională.

Durata proiectului nu depășește 18 luni.

Calendarul licitațiilor: Programul de granturi este anunțat de Biroul de Cooperare a Elveției la Chișinău. Conceptele de proiect și formularele de aplicație pentru conceptele selectate pot fi depuse pe parcursul anului, fără termene de depunere limită. Cele recepționate sunt puse în discuție odată la două luni.

Sinergia dintre domeniile prioritare a agenției finanțatoare și domeniile prioritare SGP GEF OP8:

- Adaptarea bazată pe comunitate.
- Catalizarea soluțiilor urbane durabile.
- Consolidarea incluziunii sociale.
- Monitorizarea și evaluarea, precum și managementul cunoștințelor.

9. Ambasada Suediei în Moldova

Ambasada Suediei la Chișinău implementează cooperarea pentru dezvoltare prin Sida (Agenția Suedeză pentru Cooperare Internațională pentru Dezvoltare), în cadrul Strategiei pentru Cooperarea de Reformă a Suediei cu Europa de Est 2021–2027.

Sectoarele prioritare în Republica Moldova sunt:

- Democrație, drepturile omului și egalitate de gen
- Infrastructură durabilă (energie)
- Dezvoltarea pieței – sprijin pentru facilitarea comerțului, dezvoltarea IMM-urilor și inițiative de economie verde
- Mediu și reziliență climatică – Suedia finanțează proiecte de conservare a biodiversității, energie regenerabilă și adaptare la schimbările climatice

³⁵ <https://www.eda.admin.ch/countries/moldova/en/home/international-cooperation/strategy.html>

Obiectivul general al cooperării pentru dezvoltare dintre Suedia și Republica Moldova este de a sprijini eforturile Moldovei de reducere a sărăciei prin promovarea unei guvernări democratice, a unei creșteri economice durabile în favoarea celor mai vulnerabili, prevenirea marginalizării sociale și îmbunătățirea sănătății publice.

Sinergia dintre domeniile prioritare a agenției finanțatoare și domeniile prioritare SGP GEF OP8:

- Conservarea bazată pe comunitate a ecosistemelor și speciilor amenințate.
- Co-beneficiile accesului la energie cu emisii reduse de carbon.
- Catalizarea soluțiilor urbane durabile.
- Adaptarea bazată pe comunitate.
- Consolidarea incluziunii sociale.

10. Delegația UE în Moldova

Comisia Uniunii Europene are mai multe programe de granturi pentru societatea civilă din Moldova în diverse domenii, care sunt anunțate pe pagina oficială a Comisiei UE.³⁶ Granturile sunt acordate prin apeluri de propuneri destinate societății civile, autorităților locale și proiectelor tematice în domeniul guvernantei, incluziunii sociale și dezvoltării durabile. Există inițiative recente de finanțare, precum proiectul INSPIRED Moldova, proiectul Tranziție Verde și Programul LIFE.

Sinergia dintre domeniile prioritare a agenției finanțatoare și domeniile prioritare SGP GEF OP8:

- Conservarea bazată pe comunitate a ecosistemelor și speciilor amenințate.
- Co-beneficiile accesului la energie cu emisii reduse de carbon.
- Catalizarea soluțiilor urbane durabile.
- Adaptarea bazată pe comunitate.
- Consolidarea incluziunii sociale.

11. Ambasada Republicii Slovace în Moldova³⁷

Cooperarea dintre Slovacia și Republica Moldova este reglementată de Strategia pe Termen Mediu pentru Cooperarea pentru Dezvoltare a Republicii Slovace. Strategia precedentă (2019–2023) a fost extinsă și actualizată pentru perioada 2025–2030, menținând Republica Moldova ca țară prioritară pentru SlovakAid.

Ambasada Slovaciei la Chișinău implementează Programul de Granturi Mici SlovakAid, care rămâne activ și reprezintă unul dintre principalele instrumente de cooperare bilaterală pentru dezvoltare. Acest program vizează în mod direct proiecte de mică amploare, oferind un suport financiar mai flexibil, operațional și eficient pentru țările aflate în proces de dezvoltare. Proiectele depuse trebuie să se încadreze în sectoare precum apă potabilă și sanitație, energie accesibilă și curată, orașe și comunități durabile, agricultură, securitate alimentară și acțiuni climatice. De asemenea, programul include teme transversale precum mediul, schimbările climatice și egalitatea de gen, ceea ce aliniază prioritățile SlovakAid cu cele ale SGP.

Suma alocată este de până la 10.000 EUR.

Durata proiectelor este cuprinsă între 6 și 12 luni.

Aplicanții eligibili includ ONG-uri, organizații non-profit, autorități locale, instituții de învățământ etc.

Sinergia dintre domeniile prioritare a agenției finanțatoare și domeniile prioritare SGP GEF OP8:

³⁶ <https://webgate.ec.europa.eu/europeaid/online-services/index.cfm?do=publi.welcome&nbPubliList=15&orderby=upd&orderbyad=Desc&searchtype=AS&SGP=&finpub=&ZGEO=35503&debpub=&ccnt=7573876&aoet=36538>

³⁷ <https://www.mzv.sk/web/kisinov-en/slovakaid>

- Co-beneficiile accesului la energie cu emisii reduse de carbon
- De la coaliții locale spre cele globale pentru managementul substanțelor chimice și gestionarea deșeurilor
- Catalizarea soluțiilor urbane durabile
- Gestionarea substanțelor chimice și a deșeurilor (ca parte a infrastructurii și a utilizării durabile a resurselor naturale)
- Adaptarea bazată pe comunitate
- Consolidarea incluziunii sociale.